

Gmina Tyczyn

Nr 10 (580)
29.10. - 25.11.2017 r.

Cena 1,50 zł

GŁOS TYCZYNA

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Borek Stary

Hermanowa

Kielnarowa

Matysówka

Tyczyn

W numerze:

- zaproszenia na uroczystości z okazji 11 listopada oraz Święta Patronalnego Gminy Tyczyn
- o szkoleniach dla mieszkańców gminy Tyczyn
- relacja z gali „Carpathian Art of Fashion”
- wspominamy Annę Mirosławę Nowak

Fot. Angelika „Żela” Chmiel

Gala „Carpathian Art of Fashion” w Zespole Szkół w Tycynie

Burmistrz Tyczyna
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury
im. Katarzyny Sobczyk w Tyczynie

zapraszają na

Uroczystość Patriotyczną

z okazji

Święta Niepodległości

11 listopada 2017 (sobota)

W programie:

*godz. 9⁰⁰ – uroczysta Msza Święta w intencji Ojczyzny
w Kościele Parafialnym w Tyczynie*

*godz. 10⁰⁰ – przemarsz z Orkiestrą Dętą i złożenie kwiatów
przed Pomnikiem Czynu Patriotycznego*

*godz. 10³⁰ – wystąpienie okolicznościowe Burmistrza Tyczyna
- program artystyczny w wykonaniu uczniów
Szkoły Podstawowej w Borku Starym oraz
występ Zespołu Śpiewaczego „Tyczyniaczy”*

sala widowiskowa M-GOK w Tyczynie

Szanowni Czytelnicy,

Jesień - niestety nie ta złota - na dobre zagościła w naszych stronach, a wraz z nią powraca temat ogrzewania i smogu. Jeśli zechcą Państwo dowiedzieć się, czym nie należy palić w piecu - by nie szkodzić sobie i sąsiadom - to warto wybrać się na jedno z spotkań informacyjnych, poświęconych tej sprawie (harmonogram spotkań - na stronie 5).

W bieżącym numerze naszego miesięcznika znajdują się również zaproszenia Burmistrza Tyczyna dla mieszkańców naszej Gminy na dwa ważne wydarzenia. Jedno dotyczy Święta Patronalnego Gminy Tyczyn, drugie obchodów Narodowego Święta Niepodległości.

W trosce o zdrowie mieszkańców naszej Gminy 5 listopada br. odbędzie akcja pt. „Zdrowie na jesień”. Warto z niej skorzystać, bo przecież zdrowie mamy tylko jedno. Do wzięcia udziału w akcji zachęcają organizatorzy: Zarząd Osiedla, ZOZ Nr 2 oraz Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Rzeszowie (informacja na str. 5).

W bieżącym numerze, znajdziecie Państwo także relacje z minionych wydarzeń i wiele interesujących - naszym zdaniem - tematów. Szczegółnej uwadze polecam relacje z wycieczki TMZT do Bełża, Rokietnicy i Dubiecka (tekst prezesa TMZT Elżbiety Baran, s. 12) oraz finału projektu pt. „Carpathian Art of Fashion”, który miał miejsce w pięknej scenerii pałacu Wodzickich. Informuje o tym dyrektor ZS w Tyczynie Dorota Tarańska-Kłesk.

Dziękujemy wszystkim, którzy przyczynili się do powstania kolejnego numeru naszego miesięcznika. Zapraszamy do współpracy, prosimy o uwagi i komentarze.

W imieniu redakcji:
Alicja Kustra

Burmistrz Tyczyna,
Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Katarzyny
i pw. Trójcy Przenajświętszej w Tyczynie,
M-GOK im. K. Sobczyk w Tyczynie

serdecznie zapraszają
na

Uroczystość z okazji Święta Patronalnego Gminy Tyczyn

25 listopada 2017 r. (sobota)
godz. 15.30

godz. 15.30 – sala widowiskowa M-GOK w Tyczynie

- Wręczenie odznaczeń Prezydenta RP parom małżeńskim z okazji Złotych Godów
- Wręczenie nagród i wyróżnień Burmistrza Tyczyna
- „Idę śladami Króla królów i Pana panów” – sztuka o życiu i przesłaniu słuźebnicy Bożej Rozalii Celakówny w wyk. Wspólnoty dla Intronizacji NSPJ w Tyczynie

godz. 18.00 – uroczysta Msza św. odpustowa

Informacja Urzędu Miejskiego w Tyczynie

Informujemy Mieszkańców gminy Tyczyn, że zgodnie z zarządzeniem Burmistrza Tyczyna **Urząd Miejski w Tyczynie będzie nieczynny 13.11.2017 roku** (w zamian za Narodowe Święto Niepodległości przypadające w sobotę). Za utrudnienia przepraszamy.

Burmistrz Tyczyna Janusz Skotnicki przyjmuje mieszkańców gminy i interesantów **w każdy poniedziałek w godz. 8.00-15.00** w Urzędzie Miejskim w Tyczynie.

Dyżur **Przewodniczącego Rady Miejskiej Adama Skowrońskiego** odbywa się w każdą **1. i 3. środę m-ca w godz. 9.00 - 11.00** w Urzędzie Miejskim w Tyczynie, pok. 27 (I piętro).

Rodzinie i Bliskim

śp. WOJCIECHA CHOMY

wyrazy współczucia i żalu

składają: **Dyrekcja, Rada Pedagogiczna, pracownicy oraz uczniowie Szkoły Podstawowej z oddziałami gimnazjalnymi w Tyczynie**

Rodzinie i Bliskim

śp. WOJCIECHA CHOMY

wyrazy głębokiego współczucia i żalu

składają: **Burmistrz Tyczyna oraz Rada Miejska w Tyczynie**

Doposażenie zaplecza kuchennego w Centrum Rekreacyjno-Kulturalnym w Kielnarowej

Podkarpacki Program Odnowy Wsi na lata 2017-2020 to program, który ma przede wszystkim integrować i aktywizować społeczność wiejską, a także wspierać modernizację przestrzeni wiejskiej. W obecnej edycji Programu uczestniczy wieś Kielnarowa.

W kwietniu br. Rada Miejska w Tyczynie przyjęła uchwałę o przystąpieniu sołectwa do Programu. Następnie zawiązała się **Sołecka Grupa Odnowy Wsi Kielnarowa**, która została przyjęta uchwałą na Zebraniu Wiejskim. Grupa ta uczestniczyła w warsztatach, które odbywały się w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego w celu wypracowania „Sołec-

kiej Strategii Odnowy Wsi Kielnarowa”, czyli podstawowego dokumentu w planowaniu odnowy wsi. W dokumencie zostały zapisane zadania, które z punktu widzenia mieszkańców wsi okazały się najbardziej pilne do realizacji. Zadania te to niewielkie projekty, które opierają się na wspólnym działaniu.

W maju br. złożono wniosek o dofinansowanie zadania pn. **„Doposażenie zaplecza kuchennego w Centrum Rekreacyjno-Kulturalnym w Kielnarowej”**. Łączna wartość pro-

szafę chłodniczą i baterię zlewozmywakową.

W ramach realizacji zadania wymagany był wkład pracy własnej mieszkańców sołectwa, dlatego członkowie Grupy wykonali w czynie społecznym prace przygotowawcze i porządkowe przed i po realizacji zadania (m.in. uporządkowano pomieszczenie, zdemontowa-

jektu to kwota 24 082,17 zł, z czego dofinansowanie wynosi 10 tys. zł. Wkład własny obejmuje środki **budżetu gminy** – 6 082,17 zł, środki **Rady Sołeczkiej sołectwa Kielnarowa** – 5 tys. zł oraz środki **Miejskiego Ośrodka Kultury w Tyczynie** – 3 tys. zł. Zadanie realizowane było w okresie od lipca do października br. W ramach projektu wykonano nową zabudowę kuchenną oraz zakupiono sprzęt: kuchenki gazowo-elektryczne,

no stare meble, wyniesiono stary sprzęt, wniesiono i ustawiono nowy sprzęt, wykonano prace porządkowe po demontażu starych mebli oraz po wykonaniu nowej zabudowy). Do Grupy należą: **Jadwiga Czarnik** – Lider, **Ewelina Malak**, **Andrzej Kalita**, **Maria Darowska-Anusik**, **Marcin Kaplita**, **Renata Rochecka**, **Ryszard Rząsa**, **Barbara Płodzień**, **Stanisław Stanowski**, **Wacław Warda**.

W ww. prace zaangażowani byli także partnerzy projektu: **Ochotnicza Straż Pożarna w Kielnarowej**, **Zespół Śpiewaczy „Kielnarowianie”**, **Ludowy Klub Sportowy „Jar” Kielnarowa**.

Członkowie Sołeczkiej Grupy Odnowy Wsi dziękują wszystkim, którzy przyczynili się do realizacji projektu.

tekst i zdj.: **Edyta Ciura-Szetela**
– pracownik UM Tyczyn

BEZPŁATNE
KURSY KOMPUTEROWE
z zakresu pakietu biurowego i obsługi komputera

UCZESTNIKOM KURSÓW ZAPEWNIAMY BEZPŁATNIE:

- ➔ kurs ECDL PROFILE DIGCOMP 14 lub ECDL PROFILE DIGCOMP 16
- ➔ egzamin ECDL i Certyfikat Kompetencji ECDL
- ➔ wysoki poziom merytoryczny zajęć prowadzonych przez doświadczoną i wykwalifikowaną kadrę

Zapisy oraz szczegóły na:
www.ecdl.rze.pl

Projekt Cyfrowa szansa - szkolenia z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych, realizowany i współfinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Biuro Projektu:
Centrum Promocji Biznesu
ul. Szarych Szeregów 5,
35-114 Rzeszów
Tel.: 534 888 111
e-mail: ecdl@rze.pl

Szczegóły uczestnictwa w projekcie precyzuje regulamin uczestnictwa w projekcie dostępny na stronie internetowej www.ecdl.rze.pl.

Agencja zatrudnienia nr 8175

Urząd Miejski w Tyczynie informuje mieszkańców o możliwości odbioru dodatkowych kodów kreskowych na worki na odpady (po wykorzystaniu posiadanych kodów). Zainteresowanych prosimy o kontakt pod nr tel. **(17) 22-19-310, wew. 15, (17) 23-04-915** lub zgłaszanie się osobiste w UM, pok. nr 15.

WAŻNE DLA EMERYTÓW I RENCISTÓW

Zarząd Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów informuje, że z dniem **31.12.2017 r.** Związek zaprzestaje swojej działalności. Od 1.01.2018 r. z emerytami będzie współpracował Klub Seniora w dotychczasowym lokalu.

SZKOLENIA DLA MIESZKAŃCÓW GMINY TYCZYN

**Zespół Opieki Zdrowotnej Nr 2 w Rzeszowie,
Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych
w Rzeszowie oraz Zarząd Osiedla w Tyczynie
serdecznie zapraszają**

MIESZKAŃCÓW GMINY TYCZYN

do wzięcia udziału w akcji:

„Zdrowie na Jesień”

**5 listopada 2017 r.
godz. 11.00-14.00**

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Tyczynie

W ramach akcji bezpłatne:

- Badania przesiewowe w kierunku boreliozy i raka prostaty
- Konsultacje z lekarzem dermatologiem
- Badania dermatoskopem zmian barwnikowych skóry
- Ponadto: pomiary ciśnienia tętniczego krwi i glukozy, warsztaty prawidłowego samobadania piersi na fantomach, zaproszenia na bezpłatną mammografię

Szkolenie dla hodowców trzody i drobiu

Informujemy mieszkańców gminy Tyczyn, że **7.11.2017 r. (wtorek) o godz. 11.00 w Urzędzie Miejskim w Tyczynie, ul. Rynek 18 (sala narad) Powiatowy Lekarz Weterynarii w Rzeszowie** przeprowadzi szkolenia: - dla hodowców trzody chlewnej na temat zagrożeń związanych z występowaniem **afrykańskiego pomoru świń**, - dla hodowców drobiu o występowaniu wysoko zjadliwej **grypy ptaków**, a także stosowaniu **środków bioasekuracji**.

„Gmina Tyczyn walczy ze smogiem”

NIE TRUJ
SIEBIE I INNYCH

Spalanie śmieci to śmiertelne zagrożenie

W związku z realizacją projektu pn. „Gmina Tyczyn walczy ze smogiem”, który ma na celu uświadomienie społeczeństwu szkodliwości palenia odpadów w instalacjach grzewczych i jego negatywnego wpływu na zdrowie i życie ludzkie, serdecznie zapraszamy na spotkania informacyjno-edukacyjne, które odbędą się w miejscowościach gminy Tyczyn według następującego harmonogramu:

► **Matysówka: 29.10.2017 r.** (ndz), godz. 11.30, Dom Ludowy

► **Tyczyn: 5.11.2017 r.** (ndz), godz. 10.00, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Tyczynie

► **Borek Stary: 12.11.2017 r.** (ndz), godz. 16.00, Dom Ludowy

► **Kielnarowa: 19.11.2017 r.** (ndz), godz. 12.00, Centrum Rekreacyjno-Kulturalne

Panu Jacentemu Surowcowi

wyrazy głębokiego żalu i współczucia
z powodu śmierci

MAMY

składają: **Dyrekcje i Pracownicy M-GOK
w Tyczynie oraz MiGBP w Tyczynie**

Pani Teresie Leniart

wyrazy głębokiego żalu z powodu śmierci

MAMY

składają: **uczestnicy Koła Rękodzieła
Ludowego działającego przy
CDKiIT w Tyczynie**

Pani Dorocie Ślęczce

wyrazy szczerzego żalu i współczucia
z powodu śmierci

MAMY

składają: **Dyrekcje i Pracownicy M-GOK
w Tyczynie oraz MiGBP w Tyczynie**

Pani Marcie Rzućek

wyrazy głębokiego współczucia
z powodu śmierci

TEŚCIA

składają: **Dyrekcja, Grono Pedagogiczne,
Pracownicy oraz Uczniowie Szkoły
Podstawowej w Hermanowej**

Pani Teresie Leniart

wyrazy współczucia i żalu z powodu śmierci

MAMY

składają: **dzieci wraz z rodzicami
z grupy „Krasnoludki” z Przed-
szkola Publicznego Zgromadzenia Sióstr
Św. Dominika w Tyczynie**

Polska niepodległa od 99 lat

Uchwałą z 25.05.2017 r. Sejm RP VIII kadencji zdecydował o ustanowieniu roku 2018 Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Z tej okazji odbędą się liczne wystawy, spotkania, uroczyste akademie, imprezy plenerowe.

Ten szczególny rok świętować będziemy także w naszej gminie, a ciekawych propozycji z pewnością nie zabraknie. Rok przyszły będzie szczególny, bo wraz z jubileuszem 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości nasze miasteczko świętować będzie 650 lat swego istnienia. To jednak nie koniec. Swoją rocznicę obchodzić będą również siostry dominikanki, które naszemu społeczeństwu służą już 140 lat, oraz Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna - istniejąca na mapie tych ziemskich instytucji już lat 70.

Polskie drogi do Niepodległej KALENDARIUM

28 lipca 1914. Austro-Węgry wypowiadają Serbii wojnę. Rosja ogłasza mobilizację wojsk przeciwko Austro-Węgrom. Niemcy wypowiadają wojnę Rosji, a później Francji. Rozpoczyna się I wojna światowa, a wraz z nią pojawia się nadzieja Polaków na odzyskanie niepodległości. Nadzieja jest duża tym bardziej, że zaborcy stanęli po przeciwnych stronach frontu.

Początek sierpnia 1914. Dowództwa niemieckie i austro-węgierskie w wydanej odezwie wzywają Polaków z zaboru rosyjskiego do włączania się do sojuszników armii państw centralnych. W odezwie piszą: „Wolność Wam niesiemy i niepodległość”. W jaki sposób - nikt nie wie.

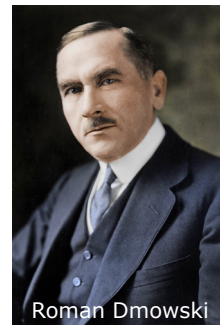
5-6 sierpnia 1914. Pierwsza Kompania Kadrowa pod dowództwem **Józefa Piłsudskiego** wyrusza z Olean-drów pod Krakowem i przekracza granicę pomiędzy Galicją a Królestwem Polskim. Jej celem jest wywołanie powstania antyrosyjskiego w Kongresówce. Po prze-granej kompania wraca do Krakowa. Tu staje się załóż-kiem Legionów Polskich przy armii austro-węgierskiej.

16 sierpnia 1914. W Krakowie powstaje Naczelny Komitet Narodowy. Jest to władza wojskowa, polityczna i skarbowa Polaków na terenie Galicji. Pierwszą inicja-tywą Komitetu jest stworzenie **Legionów Polskich** u boku armii austro-węgierskiej.

Wrzesień 1914. Z inicjatywy J. Piłsudskiego powstaje w Królestwie Polskim konspiracyjna **Polska Organi-zacja Wojskowa**. Jej celem jest prowadzenie akcji dy-wersyjnej i wywiadowczej w Kongresówce.

25 listopada 1914. W Warszawie powstaje **Komitet Narodowy Polski**. Na jego czele stoją **Zygmunt Wie-**

łopolski i Roman Dmowski. Orga-nizacja zrzeszała formacje naro-dowe i ludowe, które liczyły, że Pol-ska odzyska niepodległość, popie-rając Rosję i państwa Ententy.

Roman Dmowski

Wrzesień 1915. Państwa central-ne zajmują tereny Królestwa Pol-skiego i dokonują podziału okupo-wanych terenów. W Lozannie utwo-rzono **Centralną Agencję Polską**, skupiającą Polaków mieszkających na Zachodzie. Jej celem było przypominanie sprawy polskiej wśród opinii publicznej w krajach zachodnich. Na Zachód przybywa z Rosji **Roman Dmowski**.

5 listopada 1916. Na konferencji cesarzy (niemieckiego i austro-węgierskiego) w **Pszczynie** ogłoszono akt, który zapowiadał utworzenie samodzielnego pań-stwa polskiego. Po raz pierwszy ze strony przedstawi-cieli państw biorących udział w I wojnie pojawiła się na-dzieja na niepodległość.

14 stycznia 1917. W Warszawie powstaje **Tymcza-sowa Rada Stanu** z **Wacławem Niemojowskim** na czele. Miała ona przygotować administrację na terenie Królestwa Polskiego do utworzenia - obiecanego w ak-cie z 5 listopada - samodzielnego państwa polskiego.

Posiedzenie inauguracyjne Tymczasowej Rady Stanu w dawnym Pałacu Rzeczypospolitej

29 marca 1917. Rosyjski Rząd Tymczasowy ogłasza, iż powinno powstać niepodległe państwo polskie, złą-czone z Rosją sojuszem wojskowym. Deklaracja Rządu Tymczasowego spowodowała, że sprawą polską zaczął interesować się Zachód, do tej pory uznający problem Polski za wewnętrzną sprawę Imperium Rosyjskiego.

4 czerwca 1917. Decyzja prezydenta Francji - **Ray-monda Poincaré'a** - o utworzeniu armii polskiej.

Lipiec 1917. Niejasna polityka względem Polski spra-wia, że Piłsudski odmawia współpracy z Tymczasową Radą Stanu. Nawołuje żołnierzy z Legionów, by nie składali przysięgi wierności cesarzom i nie wstępowali do Polskich Sił Zbrojnych. W konsekwencji tego część żołnierzy służących do tej pory u boku państw central-nych została aresztowana i osadzona w obozach w **Be-niaminowie** i **Szczypiornie**. Józef Piłsudski trafił do twierdzy w **Magdeburgu**.

15 sierpnia 1917. W Lozannie powstał **Komitet Na-rodowy Polski** na czele z Dmowskim, który jednoczył organizacje polonijne na Zachodzie. W kolejnych mie-siącach komitet uznawany był za oficjalne przedstawicielstwo państwa polskiego. Przekazano mu również

Plk Józef Piłsudski ze swoim sztabem przed Pałacem Gubernialnym w Kielcach w 1914 r.

Józef Piłsudski i Kazimierz Sosnkowski podczas internowania w twierdzy magdeburskiej

odpowiedzialność za formowanie polskich sił wojskowych we Francji.

12 września 1917. Niemcy powołują na terenie Królestwa Polskiego **Radę Regencyjną**, która od tego momentu ma sprawować formalnie tymczasową władzę na tym terenie do czasu objęcia jej przez monarchę.

15 grudnia 1917. Bolszewicy wydają **Deklarację Praw Narodów Rosji**, w której przyznają prawa do samookreślenia się i utworzenia samodzielnego państwa wszystkim narodom zamieszkującym tereny Rosji, w tym Polakom.

Luty 1918. W zaborze pruskim powstaje **Polska Organizacja Wojskowa**.

3 marca 1918. W **Brześciu** Niemcy, Austro-Węgry i Rosja podpisują traktat pokojowy. Na jego mocy ziemie polskie trafiają do strefy wpływów niemieckich. Chełmszczyzna przyznana zostaje nowotworzonej państwowości ukraińskiej. Na znak protestu ostatnie oddziały polskie służące po stronie Niemiec i Austro-Węgier wymawiają służbę, a część żołnierzy próbuje przedostać się na Zachód.

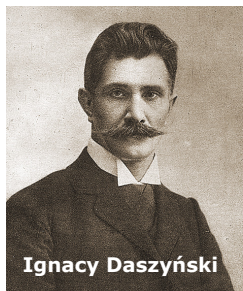
Lipiec 1918. W Wielkopolsce powstaje, związany z Komitetem Narodowym Polskim, **Centralny Komitet Obywatelski**.

7 października 1918. Rada Regencyjna wydała manifest proklamujący odbudowę państwa polskiego.

16 października 1918. Cesarz austriacki **Karol I**, proklamuje przekształcenie Austro-Węgier w związek niezależnych państw. W Niemczech coraz mocniejsze są nastroje rewolucyjne, a państwach centralnych pojawia się chaos.

28 października 1918. W Krakowie powstaje **Polska Komisja Likwidacyjna** na czele z **Wincentym Witossem**. Rozpoczyna się rozbrajanie załóg austriackich i przejmowanie władzy przez administrację polską w Galicji.

1 listopada 1918. We Lwowie zaczynają się walki pomiędzy Polakami a Ukraińcami.

7 listopada 1918. W Lublinie lewica niepodległościowa i ludowcy powołują Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej z **Ignacym Daszyńskim** na czele.

9 listopada 1918. Na terenach okupowanych przez Niemców rozpoczyna się ich rozbrajanie.

**Anna Mirosława Nowak,
Na dzień 11 listopada po 123 latach niewoli
(z tomiku Muzyka serca)**

*Tam w pustym polu samotna mogiła
jesion wzniosł nad nią swych gałęzi kiście
krzyż litościwie ramiona rozchyła
i lecą wolno żółte zwiędłe liście
i nikt z nas nie wie
kiedy w której stronie
oczekiwały go w łzach oczy matki
biegły ku niemu spracowane dłonie
i lat steranych czekały ostatki
(...)*

*nie miał orderów tylko wstęga krwi
popłynęła przez mundur zielony
to ona duszę jego z Polską sprzęgła
życie zmierzyla według Bożej wiary
bracie daleki
nieznany żołnierzu
niech śpi spokojnie twe serce otwarte
słyszysz
wolności dzwon w Polsce uderzył
twe młode życie nie poszło na marne*

10 listopada 1918. Józef Piłsudski wraca z Magdeburga. W Wielkopolsce powstaje Naczelna Rada Ludowa.

11 listopada 1918. Rada Regencyjna oddaje Piłsudskiemu władzę nad tworzącym się wojskiem. Na froncie zachodnim podpisano zawieszenie broni.

14 listopada 1918. Rada Regencyjna przekazuje Piłsudskiemu pełnię władzy cywilnej. Ten - korzystając z nowych uprawnień - tworzy rząd **Jędrzeja Moraczewskiego** (17 listopada).

16 listopada 1918. Do państw zachodnich wysłana zostaje oficjalna notyfikacja ogłaszająca powstanie państwa polskiego.

22 listopada 1918. Dekretem o władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej Józef Piłsudski nadaje sobie tytuł **Tymczasowego Naczelnika Państwa** oraz szereg uprawnień.

28 listopada 1918. Rozpisane zostały wybory do Sejmu Ustawodawczego.

Grudzień 1918. Polska Komisja Likwidacyjna podporządkowuje się rządowi **Jędrzeja Moraczewskiego**.

27 grudnia 1918. W Wielkopolsce wybucha powstanie przeciwko władzy niemieckiej.

16 stycznia 1919. Powołano rząd **Ignacego Paderewskiego**. Popiera go polska scena polityczna, Komitet Narodowy Polski i państwa zachodnie. W opinii międzynarodowej Polska zaczyna istnieć.

Oprac. **Alicja Kustra**
na podstawie książek dostępnych w bibliotece
oraz stron internetowych: histmag.org, wikipedia.pl

„Pejzaż polski”

Wernisaż malarstwa Józefa Machały

To wyjątkowe malarskie wydarzenie, połączone z koncertem jazzowym zespołu **Vinci Trio**, odbyło się 12.10 br. w Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie. Na spotkaniu nie zabrakło zaproszonych gości: burmistrza Tyczyna **Janusza Skotnickiego**, prezes TMZT **Elżbiety Baran**, dyrektor M-GOK **Zofii Matys** oraz publiczności, która dopisała i świetnie się bawiła.

Wystawa malarstwa **Józefa Machały** „Pejzaż polski” ukazuje piękno polskiego krajobrazu, jego różnorodność i wielostrukturalność. Autor urodził się w Wólce Pełkińskiej. Uczęszczał do Liceum Plastycznego w Jarosławiu, gdzie obecnie w klasztorze oo. benedyktynów znajduje się stała ekspozycja jego obrazów. Prezentowane na wystawie w CDKIIT prace artysty przedstawiają piękno Szlaku Architektury Drewnianej, jesienne plenery Bieszczadów oraz krajobraz polskiej wsi. Prezentowana ekspozycja jest wyrazem wielkiego zauroczenia oraz sentymentu artysty do polskiego krajobrazu. Ukazana w pracach przyroda jest nieujarzmiona, pełna niezliczonych barw. Patrząc na prace autora, nie sposób nie zakochać się w polskim pejzażu.

Wystawę Józefa Machały można oglądać w CDKIIT w Tyczynie do końca listopada

Koncert „Jazz w Spichlerzu” w ramach III Podkarpackiej Jesieni Jazzowej, w wykonaniu zespołu Vinci Trio w składzie: **Natalia Szott** i **Daniel Lipiec** (wokale) oraz **Bartek Tarnawski** (instrumenty klawiszowe), był muzyczną podróżą po historii jazzu. Podczas koncertu nie zabrakło klasycznych jazzowych przebojów **Louisa Armstronga** czy **Elli Fitzgeralda** oraz autor-

Od lewej: Zofia Matys (dyr M-GOK w Tyczynie), Józef Machała, Zakia Cieślicka-Majka

skich interpretacji piosenek **Kasi Sobczyk**, **Andrzeja Zauchy**, **Ewy Bem** czy **Zbigniewa Wodeckiego**.

Vinci Trio to grupa wspaniałej klasy muzyków, którzy uwielbiają koncertować i bawić się muzyką. Popisy wokalne Daniela Lipca, delikatne interpretacje głosowe Natalii Szott oraz improwizacje Bartka Tarnawskiego wszystkim przypadły do gustu. Przewodnikiem po świecie jazzu był **Maciej Owczarek** - aktor Teatru Maska w Rzeszowie, który jako konferansjer opowiadał

historie prezentowanych utworów. Dopełnieniem muzycznych uniesień były interpretacje ruchowe do utworu **Krzysztofa Komedy** oraz **Anny Jantar** w wykonaniu wspaniałej tancerki **Magdaleny Widłak**.

Bardzo serdecznie dziękujemy gościom za obecność i niepowtarzalną atmosferę naszego spotkania z malarstwem i muzyką.

DKK dyskusyjny klub książki

MiGBP w Tyczynie
zaprasza
na kolejne spotkanie DKK

27
listopada
2017 r.
o godz.
10.00

rozpoczniemy rozmowy o książce **Marka Boruckiego** pt. **Wielcy zapomniani. Polacy, którzy zmienili świat**.

Serdecznie zapraszamy miłośników dobrej literatury.

Działania dofinansowano z programów: Działaj Lokalnie X Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce oraz Ośrodek Działaj Lokalnie Fundacji Generator Inspiracji, a także z projektu Podkarpacka Edukacja Kulturowa, dofinansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Bardzo Młoda Kultura 2016-2018. Regionalnym operatorem programu jest Centrum Kulturalne w Przemyśle.

tekst: **Zakia Cieślicka-Majka**

„Poczuj muzykę. Poczuj rytm” Zakończenie projektu

19.10 br. w sali widowiskowej M-GOK w Tyczynie odbyło się zakończenie projektu „Poczuj muzykę. Poczuj rytm”. Działanie dotyczyło szeroko pojętej edukacji muzycznej, a jego głównym celem było zwiększenie dostępu do edukacji artystycznej i kultury oraz rozszerzenie oferty edukacyjnej i kulturalnej dla mieszkańców gminy Tyczyn. Projekt składał się z różnorodnych elementów.

• **Audycje umuzykalniające dla dzieci młodzieży** dotyczyły muzyki klasycznej i muzyki świata. Ich zadaniem było rozwijanie ogólnomuzycznych zainteresowań, zdolności uważnego i świadomego słuchania utworów muzycznych oraz poszerzenie wiedzy i kompetencji artystycznych. Zajęcia prowadziła **Mobilna Filharmonia**, a ich uczestnikami byli uczniowie z klas czwartych i piątych Szkoły Podstawowej w Tyczynie.

Występ grupy wokalne

• W międzypokoleniowych **warsztatach bębniarskich** uczestniczyły dzieci wraz z rodzicami. Zadaniem spotkań, pozwalających na twórcze i kreatywne wyrażanie siebie, a także współdziałanie i integrację osób w różnym wieku, było rozwijanie poczucia rytmu. Warsztaty **Michał Wilgoz** i **Tomasz Majka**.

• **Zajęcia muzyczno-ruchowe z elementami capoeira** skupiały się na przeżywaniu muzyki i wyrażaniu jej ruchem w atmosferze swobody i twórczego zaangażowania. Ich uczestnikami były dzieci z przedszkoli: Wesołe Misie i Chatka Puchatka, a prowadzili je instruktorzy **Akademii Sztuki Capoeira**.

• **Warsztaty wokalne** dla młodzieży miały za zadanie rozwijać talenty muzyczne, budować pewność siebie i nauczyć pracować ze stresem. Zajęcia prowadzili **Natalia Szott** i **Daniel Lipiec**, a uczestniczyły w nich dzieci i młodzież w wieku 9-18 lat.

• Międzypokoleniowe **warsztaty tańca i muzyki etnicznej** miały na celu usprawnić koordynację wzrokowo-ruchową oraz nauczyć interpretacji muzyki ruchem. Prowadziła je **Marta Berdel**, a uczestnikami byli głównie seniorzy.

Zajęcia warsztatowe odbywały się w Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie oraz w Przedszkolu Chatka Puchatka.

Zajęcia z przedszkolakami

Ponadto w ramach projektu odbyły się również: **wycieczka do Filharmonii Podkarpackiej**, umożliwiająca uczestnictwo w koncercie symfonicznym w wykonaniu Orkiestry Filharmonii oraz światowej sławy skrzypaczki z Gruzji **Veriko Tchumburidze**, oraz **koncert jazzowy „Jazz w Spichlerzu”** w wykonaniu Vinci Trio.

Finał projektu miał charakter integracyjny. W miłej atmosferze uczestnicy warsztatów zaprezentowali to, czego nauczyli się podczas trwających od 16.09 do 19.10 br. zajęć oraz wspólnie bawili się przy animacjach tanecznych z **Etnowirownią**. Podczas imprezy został również zaprezentowany filmik podsumowujący wszystkie elementy projektu.

Dzięki działaniom w ramach projektu „Poczuj muzykę poczuj rytm” mogliśmy zobaczyć, że muzyka łączy pokolenia. Ponadto jest wspaniałym łącznikiem mającym walory tylko terapeutyczne, ale również integrujące. W naszym projekcie znalazła się przestrzeń dla każdego odbiorcy, a instruktorzy starali się, by każdy z uczestników czuł się swobodnie i mógł rozwijać swój potencjał artystyczny. W projekcie uczestniczyło ok. 500 osób.

Serdecznie dziękujemy instruktorom, którzy wykazali się zaangażowaniem i profesjonalizmem, oraz oczywiście wszystkim uczestnikom, dzięki którym praca przy projekcie była czystą przyjemnością.

Zadanie było realizowane w ramach projektu Podkarpacka Edukacja Kulturowa, dofinansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Bardzo Młoda Kultura 2016–2018. Regionalnym operatorem programu jest Centrum Kulturalne w Przemyśle.

tekst i zdj.: **Zakia Cieślicka-Majka**
- koordynator projektu

Finał projektu Poczuj muzykę. Poczuj rytm

Dzień Edukacji Narodowej i uroczyste pasowanie na ucznia

Najcenniejszym i najtrwalszym podarunkiem, jaki można dać dziecku – jest wykształcenie

13.09 br. był dniem bardzo uroczystym w naszej szkole. To właśnie wtedy obchodziliśmy Dzień Nauczyciela oraz celebrowaliśmy fakt przyjęcia do braci uczniowskiej naszych drogich pierwszoklasistów.

Na początku uroczystości dyrektor szkoły **Elżbieta Rożek** złożyła serdeczne życzenia wszystkim nauczycielom i pracownikom szkoły. Następnie krótko przedstawiła genezę **Dnia Edukacji Narodowej**, święta obchodzonego w rocznicę powstania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.). Kolejną część uroczystości należała do **uczniów klasy I**, których wychowawczynią jest **Renata Prokop**. Zanim jednak odbyło się uroczyste ślubowanie, pierwszoklasiści musieli wykazać się umiejętnością śpiewu i deklamacji w obecności św. Królowej Jadwigi (patronki szkoły), pani dyrektor, wychowawczyń, nauczycieli, uczniów oraz rodziców. Po części ar-

tystycznej nastąpiło uroczyste pasowanie na pełnoprawnego ucznia naszej szkoły. Zobrazowała to bardzo pięknie uczennica kl. I w recytowanym wierszu - a mianowicie: „*Chodziliśmy do przedszkola, lecz to dawne czasy. Dziś jesteśmy już uczniami naszej pierwszej klasy*”. Podczas uroczystego apelu podziwialiśmy także ciekawy układ taneczny wykonany przez zespół **Largo**, a przygotowywany pod okiem pani **Marty Rzućek**, oraz piękne recytacje uczniów klasy VI, przygotowane przez polonistkę **Renatę Okoń**. Taniec i recytacje były pięknym podarunkiem starszych uczniów dla pierwszoklasistów, którzy w dniu swojego święta, w galowym stroju, wyglądali bardzo elegancko.

Na koniec były jeszcze życzenia dla dyrekcji, nauczycieli i pracowników administracji i obsługi, a złożyli je przedstawiciele Rady Rodziców, Samorządu Uczniowskiego oraz uczniowie świetlicy szkolnej.

tekst: **Aleksandra Kustra**
- nauczyciel świetlicy
w SP w Hermanowej

Pierwszoklasiści z SP w Hermanowej wraz z wychowawczynią **Renatą Prokop** (pierwsza z prawej) i dyrektorką szkoły **Elżbietą Rożek** (w drugim rzędzie druga z lewej). Fot. O. Kustra

Komisja Edukacji Narodowej (pełna nazwa: **Komisja nad Edukacją Młodzi Szlacheckiej Dozór Mająca**) była pierwszym w świecie ministerstwem oświaty i o wiele lat wyprzedziła podobne rozwiązania w innych państwach. Powołana została przez Sejm Rozbiorowy 14.10.1773 r. na wniosek króla **Stanisława Augusta Poniatowskiego**.

Wspominamy poetkę Annę Mirosławę Nowak

19.10 br., wzorem ubiegłego roku, w Szkole Podstawowej im. Św. Królowej Jadwigi w Hermanowej odbyło się spotkanie poświęcone pamięci poetki **Anny Mirosławy Nowak**. Prowadziła je i nad całością czuwała dyrektorka szkoły **Elżbieta Rożek**. Poetkę z Hermanowej wspominali członkowie ZLP rzeszowskiego oddziału: **Teresa Paryna**, **Mieczysław Łyp**, **Adam Decowski** oraz dyrektorka MiGBP w Tyczynie **Alicja Kustra**.

Spotkanie poświęcone poezji Anny M. Nowak składało się z dwóch części. W części pierwszej w nastrojową atmosferę wprowadzili nas uczniowie SP w Hermanowej. Ich piękne recytacje przypominały o tym, jakie wartości dla poetki były najważniejsze. Pokazały, że rodzina, przyroda, wiara i poezja były całym jej światem. Recytacje uczniów uzupełniły piosenki z repertuaru **Leonarda Cohena** i **Marka Grechuty**. Za tę część spotkania, czyli montaż słowno-muzyczny, odpowiedzialne były panie: **Renata Okoń**, nauczyciel języka polskiego, oraz **Alicja Mróz**, nauczyciel muzyki.

W części drugiej zaproszeni goście starali się jak

najwięcej opowiedzieć uczniom o poetce, która ostatnie lata swojego życia spędziła w ich rodzinnej miejscowości.

Alicja Kustra, dyrektorka biblioteki w Tyczynie, sylwetkę pani Ani przybliżyła, wykorzystując fotografie poetki, których wiele znajduje się w zbiorach tyczyńskiej biblioteki. **Teresa Paryna** Anię „wspominała” wierszami, które specjalnie dla niej napisała. **Adam Decowski** przedstawił ją w ten oto sposób: „była kobietą o głębokiej wrażliwości i subtelnej duszy, kochała życie i podziwiała naturę”. Jako ostatni z gości wypowiedział się **Mieczysław Łyp** – prezes Oddziału ZLP w Rzeszowie. Wspominał on o początkach drogi twórczej poetki, jej pracy na rzecz Związku i sukcesach poetyckich. Tak zakończyła się ta piękna lekcja języka polskiego, podczas której wspominaliśmy **Annę Mirosławę Nowak**, poetkę z Hermanowej i jej niezwykle wiersze.

tekst: **Alicja Kustra**
- dyr MiGBP w Tyczynie

Anna Mirosława Nowak urodziła się 14 czerwca 1936 r. w Skarżysku-Kamiennej, zmarła 30 stycznia 2009 roku w Rzeszowie. Pracowała i mieszkała w Rzeszowie. Ostatnie lata życia spędziła w Hermanowej, aktywnie uczestnicząc w życiu kulturalnym Tyczyna i okolicy. Była zrzeszona w Związku Literatów Polskich Oddział w Rzeszowie. Laureatka wielu konkursów literackich w kraju.

Kochać – to wybaczać
Spowiadać się kwiatom
Drzewom
Kroplom deszczu na dłoni
Promieniami słońca
Wyglądać myśli
Rozpoznawać się dotykiem
Nikogo nie ranić

A.M. Nowak, *Pamiętaj,*
z tomiku: *Lato w konfiturach*

***

Wiersze pisze się
z tęsknoty i samotności,
z żalu i rozpacz,
z miłości, pożądania,
gniewu i radości.
Wiersze pisze się
w pogodę i w niepogodę,
z zachwyty, pragnienia
i nadziei.
Wiersze pisze się
z przyjaźni –
to ona
Wyzwała muzykę serca,
by śpiewało radośnie
jak ptak,
kiedy wita
rodzące się słońce.

A.M. Nowak, z tomiku: *Mozaika*

Numer 11 „Głosu Tyczyna” ukaze się z datą 26 listopada 2017 r.

Termin składania tekstów upływa: 13.11 br.

Teksty można przysyłać e-mailem na adres redakcji: **glostyczyna@tyczyn.pl** oraz składać osobiście w siedzibie redakcji: **Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna**, ul. Mickiewicza 1, 36-020 Tyczyn, tel. (17) 22-19-410 w godz. pracy biblioteki lub w **Urzędzie Miejskim w Tyczynie**, ul. Rynek 18, 36-020 Tyczyn, w pok. 24, tel. (17) 23-04-924.

Spotkania dla najmłodszych z bibliotekarzami MiGBP w Tyczynie

Początek roku przedszkolnego i szkolnego to dobry czas, by rozmawiać z dziećmi o bezpieczeństwie. Nasze pociechy – po dwumiesięcznym okresie pobytu w domu podczas wakacji – wchodzą w inne niż rodzinne środowisko, dlatego warto uczyć dzieci bezpiecznego zachowania się na drodze, w szkole i w domu. Z taką myślą Oddział dla dzieci naszej biblioteki co roku organizuje spotkania dla najmłodszych, podczas których – z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej – przekazujemy dzieciom najważniejsze zasady bezpiecznego poruszania się po drodze. Bibliotekarze podczas zajęć korzystają z dwóch pozycji książkowych: **Elżbiety Zubrzyckiej pt. „Jak przechodzić przez ulicę?”** oraz **Joanny Krzyżanek pt. „Cecylka Knedelek przedstawia: zasady bezpieczeństwa nie tylko dla przedszkolaków”**.

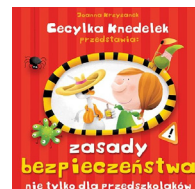
Na nasze zaproszenie odpowiedziało **Publiczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Św. Dominika w Tyczynie** (grupy: Motylki, Biedronki, Krasnoludki, Misie) oraz kl. 1 ze **Szkoły Podstawowej w Tyczynie** wraz ze swoimi wychowawcami.

***

Od 16 lat 29.09 br. w Polsce obchodzimy **Dzień Głośnego Czytania**. Święto to zostało ogłoszone przez Polską Izbę Książki. Jak co roku nasza biblioteka włączyła się w tę akcję, odwiedzając dzieci z Publicznego Przedszkola Zgromadzenia Sióstr Św. Dominika w Tyczynie.

Dzieci z grup: **Gwiazdeczki, Pszczółki i Misie** z wielkim zainteresowaniem wysłuchały opowieści o **Kici Koci** – małej kotce, która uczyla się sprzątać – oraz o **Tupciu Chrupciu** – myszce, która nie chciała iść do przedszkola.

tekst: **Agnieszka Janda**

Przypominamy Czytelnikom Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Tyczynie oraz Filii o terminowym zwrocie książek. Okres wypożyczenia materiałów bibliotecznych w naszych bibliotekach wynosi **30 dni**, po tym czasie jest możliwość dwukrotnej prolongaty. Można to zrobić telefonicznie (**17 22-19-410**), pisząc e-maila na adres: **biblioteka@tyczyn-biblioteka.pl** lub samodzielnie, wchodząc na swoje konto czytelnicze za pośrednictwem naszej strony internetowej: **www.tyczyn-biblioteka.pl**.

Od tego roku w MiGBP w Tyczynie naliczane są **opłaty za przekroczenie terminu wypożyczenia** (20 gr za każdy dzień zwłoki).

Pamięci ofiar Holokaustu

Wrzesień jest miesiącem pamięci o wydarzeniach związanych z wybuchem II wojny światowej, która przyniosła ogromne zniszczenia w kraju i pochłonęła 6 milionów istnień ludzkich. Również mieszkańcy Tyczyna ponieśli ofiary, wśród nich byli mieszkający tu od niemal 500 lat Żydzi, którzy stanowili 30 procent ludności tyczyńskiej. W **styczniu br. minęła 75. rocznica Holokaustu**, czyli zagłady narodu żydowskiego przez hitlerowców. 20.01.1942 r. Niemcy podjęli decyzję na konferencji w Wannsee o „ostatecznym rozwiązaniu kwestii żydowskiej”, czyli o unicestwieniu całego narodu. W czerwcu 1942 r. z Tyczyna wywieziono ok. 1000 mieszkających tu Żydów do rzeszowskiego getta, a stamtąd w lipcu przetransportowano ich do obozu zagłady w **Bełżcu k. Zamościa**.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Tyczyńskiej za jeden z celów swej działalności wyznaczyło sobie przekazywanie młodym pokoleniom wiedzy o historii swojego regionu. 3.10 br. Towarzystwo zorganizowało wycieczkę dla **uczniów kl. VII a i VII b Szkoły Podstawowej w Tyczynie** do Bełżca – miejsca śmierci 600 tysięcy polskich Żydów, wśród których znaleźli się również Żydzi z Tyczyna. Przed przybyciem do Bełżca uczniowie wysłuchali wiadomości historycznych o wybuchu i początkach II wojny oraz o historii tyczyńskich Żydów, przekazanych przez przedstawicielki TMZT **Elżbietę Baran** i **Zofię Domino**. Dwugodzinny czas przejazdu był dla uczniów lekcją historii, której kontynuację stanowiło zwiedzanie **Mauzoleum w Bełżcu**. W muzeum mogliśmy obejrzeć plansze ze zdjęciami żydowskich rodzin z okresu przedwojennego, o których opowiadali przewodnicy, a także mapę z zaznaczonymi miejscowościami, z których przywożono Żydów do Bełżca na niechybną śmierć. Na mapie zobaczyliśmy również Tyczyn. A po wyjściu z Muzeum zobaczyliśmy niesamowity widok: olbrzymie pole wyłożone bryłami żu-

lowymi, będącymi symbolem tysięcy grobów. Środkiem tej przestrzeni prowadzi droga utworzona z dużych płyt do głównej ściany, na której umieszczone są imiona i nazwiska straconych oraz nazwy miejscowości, z których osoby te wywodzą się. Pod tą ścianą zapaliliśmy znicze i odmówiliśmy modlitwę za zmarłych.

Z Bełżca udaliśmy się do **Rokietnicy**, gdzie na miejscowym cmentarzu, w zbiorowej mogile, wśród 47 mieszkańców zamordowanych w 1943 r. przez hitlerowców, spoczywa ostatni właściciel Tyczyna **Witold Uznański**. Tutaj również zapaliliśmy znicze i modliliśmy się za nieżyjących. Ostatnim miejscem, jakie w drodze powrotnej odwiedziliśmy, był **pałac i park w Dubiecku**, w którego historię wpisuje się jedna z właścielek Tyczyna – **Hanna Pilecka**. O nieszczęśliwym i „dzikim” uczuciu **Stanisława Stadnickiego** (zwanego „**Diabłem Łańcuckim**”) do pięknej Hanny – pięknie opowiedziała **Zofia Domino**, która wykorzystała fragment powieści pt. „**Starosta Żywulski**” mówiący o tej miłości, której skutkiem był najazd Stadnickiego na Tyczyn. Pełni wrażeń wróciliśmy wieczorem do zalanego deszczem Tyczyna, gdzie na wycieczkowiczów czekali rodzice.

Wycieczka do Bełżca była zapowiedzią obchodów **Dni Holokaustu w styczniu 2018 r.** Już po raz dziesiąty Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego organizuje wówczas jubileuszowe Obchody **Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu na Podkarpaciu**. W uroczystościach swój udział zadeklarowało 55 miejscowości z Podkarpacia, wśród nich także Tyczyn. Tę smutną rocznicę będziemy obchodzić 26.01.2018 na zorganizowanym przez TMZT „**Szabasowym Wieczorze przy świecach**”, podczas którego przypomnimy historię tyczyńskich Żydów, stanowiących do wybuchu II wojny światowej jedną trzecią społeczności miasteczka.

W imieniu TMZT dziękuję **Zofii Domino** za organizację wyjazdu, a paniom: **Bogumile Dziepak** i **Beacie Rychlik** za opiekę nad uczestnikami wycieczki - uczniami z kl. VIIa i VIIb, którzy zasługują na pochwałę za właściwą postawę w miejscach poświęconych zmarłym.

tekst: **Elżbieta Baran**
- prezes TMZT

Uczestnicy wycieczki - uczniowie kl. VIIa i VII b Szkoły Podstawowej w Tyczynie serdecznie dziękują paniom **Zofii Domino** i **Elżbiecie Baran** za organizację wyjazdu, który dostarczył wiele wrażeń.

W Dubiecku, przed pomnikiem Ignacego Krasickiego

KONKURS POETYCKI „Z morałem”

Grupa Miłośników Teatru oraz Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie
- filia MGOK Tyczyn

ogłaszają konkurs poetycki w ramach projektu „Dobranoc Panu Panie Młynarski”

Cele konkursu:

- Pobudzanie aktywności poetyckiej.
- Krzewienie kultury słowa.
- Popularyzacja twórczości **Wojciecha Młynarskiego**.
- Promocja amatorskiej aktywności twórczej dzieci i młodzieży.

Zasady uczestnictwa:

1. W konkursie mogą wziąć udział dzieci i młodzież ze szkół podstawowych i liceów.
2. Uczestnik zgłasza do konkursu jeden wiersz o dowolnej tematyce zakończony morałem.
3. Wiersz powinien być opisany w następujący sposób:
  - tytuł wiersza, • imię i nazwisko uczestnika, • wiek uczestnika, • nr tel. do opiekuna.
4. Termin nadsyłania prac konkursowych upływa **27 listopada 2017 r.** Wiersze można przesłać pocztą lub dostarczyć osobiście (decyduje data faktycznego wpływu do CDKiIT), adres: **Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie, ul. Grunwaldzka 29, 36-020 Tyczyn.**
5. Wiersze oceniać będzie profesjonalna komisja, powołana przez organizatora, która przyzna nagrody.
6. Wyniki konkursu zostaną opublikowane na stronie internetowej M-GOK Tyczyn **1 grudnia 2017 r.**
7. Laureaci zostaną powiadomieni telefonicznie o terminie wręczenia nagród.
8. Nagrodzone i wyróżnione wiersze zostaną zaprezentowane podczas finału projektu „Dobranoc Panu Panie Młynarski” oraz opublikowane w „Głosie Tyczyna”.

Kontakt: CDKiIT, nr tel. (17) 23-02-327, email: cdkit@wp.pl

Projekt dofinansowano ze środków Programu „Działaj Lokalnie X” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce” oraz Ośrodek Działaj Lokalnie Fundacji Generator Inspiracji.

Dziecięce Młodzieżowe Stowarzyszenie
Śpiewacze SANCTA MUSICA
z siedzibą w Tyczynie ogłasza

**otwarte przesłuchania do chóru dziecięco-
młodzieżowego**

Nasz chór istnieje od 2010r.,
wykonujemy muzykę
patriotyczną i religijną. Na
swoim koncercie mamy liczne
występy w kraju i za
granicą.

Jeśli lubisz śpiewać,
chętnie prezentujesz się
publicznie, chcesz poznać
bogaty repertuar polskiej
muzyki
to nasz chór jest właśnie
dla Ciebie!!!

Przesłuchania do chóru

odbędą się 27.10.2017 (PIĄTEK)

**w Centrum Dziedzictwa Kulturowego
i Informacji Turystycznej w Tyczynie**

o godz.16.00.

PRZYJDŹ CZEKAMY WŁAŚNIE NA CIEBIE !!!!

Szkolenie komputerowe Twoją szansą

**DARMOWE KURSY
KOMPUTEROWE**

Szkolenie komputerowe na poziomie podstawowym lub średniozaawansowanym

**Zapraszamy chętne osoby z województwa podkarpackiego
(bezrobotne, pracujące, uczące się, emerytów lub rencistów)
powyżej 25 roku życia, posiadające wykształcenie maksymalnie
średnie lub osoby powyżej 50 roku życia niezależnie
od poziomu wykształcenia.**

Uczestnicy w ramach projektu otrzymują niezbędne materiały szkoleniowe
i pendrive, a dla osób w szczególnej sytuacji przewidziany jest zwrot kosztów
dojazdu i opieki nad dzieckiem lub osobą zależną.

Szkolenie składa się z 5 bloków tematycznych:
obsługa komputera z MS Windows, Internet, email,
MS Excel, MS Word, podstawowe programy graficzne,
wyszukiwanie informacji, bezpieczeństwo
i rozwiązywanie prostych problemów z komputerem.

Informacje i zapisy:

Innovo Sp. z o.o.,
ul. 3 Maja 13, 38-200 Jasło
oraz ARTCOM Rzeszów
Aleja Pod Kasztanami 16
tel. 17 8523403, kom. 509702290

Uroczysta gala „Carpathian Art of Fashion”

15.09 br. przed pałacem Wodzickich – siedzibą Zespołu Szkół w Tyczynie - miało miejsce wyjątkowe wydarzenie. Odbiła się tu uroczysta gala „Carpathian Art of Fashion”. Jest to projekt realizowany przez Powiat Rzeszowski w ramach Programu Interreg V-A Polska Słowacja 2014-2020, skierowany do ludzi, których pasją jest moda. Wspólne działania na tym polu wraz z Powiatem Rzeszowskim podjęło miasto Świdnik na Słowacji. Jednym z przedsięwzięć realizowanych w ramach projektu był konkurs mający na celu wykorzystanie elementów dziedzictwa kulturowego krajów partnerskich, polegający na zaprojektowaniu przez uczestników ubrań i biżuterii.

Gala „Carpathian Art of Fashion” była kulminacyjnym punktem podsumowującym realizację całego projektu. W tym dniu do tyczyńskiego Pałacu Wodzickich przybyła 50-osobowa grupa zaproszonych gości ze Słowacji na czele z burmistrzem miasta Świdnik **Janem Holodnakiem**. Swoją obecnością zaszczytili nas również: starosta rzeszowski **Józef Jodłowski**, wicestarosta **Marek Sitarz** oraz burmistrz Tyczyny **Janusz Skotnicki**. Obecni byli także wójtowie i burmistrzowie gmin powiatu rzeszowskiego, radni, pracownicy Starostwa Powiatowego w Rzeszowie, a także dyrektorzy szkół i instytucji gminy Tyczyn oraz jednostek organizacyjnych powiatu rzeszowskiego.

Podczas gali wśród licznych atrakcji odbył się pokaz mody zwyciężskich kolekcji w konkursie autorstwa **Magdaleny Bukowskiej** i **Zuzanny L’Os Boznikovej**. Zaprezentowano dzieła lokalnej projektantki **Magdale-**

ny Wilk-Dryło, która stworzyła kostiumy specjalnie na to wydarzenie. Uczniowie ZS w Tyczynie oraz dzieci pracowników Starostwa Powiatowego w Rzeszowie miały również możliwość zaprezentowania się na scenie w zaprojektowanych na okazję gali koszulkach nawiązujących do powiatu rzeszowskiego i miasta Świdnik. Nagrodę specjalną otrzymała podczas uroczystości **Marta Kwolek**, która zachwyciła wszystkich swoimi stylizacjami. Całość spotkania uświetniły wspaniałe występy muzyczne na żywo.

Gala „Carpathian Art of Fashion” była pierwszym tego rodzaju międzynarodowym wydarzeniem w naszym regionie, pierwszym tego typu przedsięwzięciem zrealizowanym na terenie Zespołu Szkół w Tyczynie - w Pałacu Wodzickich. Być może stanie się ono punktem wyjścia i inspiracją do kolejnych działań, mających na celu szeroko pojętą promocję i rozwój regionu, powiatu, gminy, szkoły oraz utalentowanych młodych ludzi.

Składam serdeczne podziękowania władzom Powiatu Rzeszowskiego oraz pracownikom Starostwa Powiatowego w Rzeszowie za życzliwość i wspaniałą współpracę w ramach organizacji gali. Dziękuję także nauczycielom, pracownikom i uczniom Zespołu Szkół w Tyczynie za pomoc w czynnościach organizacyjnych podczas imprezy.

tekst: **Dorota Tarańska-Klęsk**
- dyrektor ZS w Tyczynie

XIII Plener Kulturalny

W dniach 12-13.09 br. siedem uczennic naszej szkoły uczestniczyło w XIII Plenerze Kulturalnym „**Szlakiem Dziedzictwa Kulturowego**” na Mazowszu. Wycieczka zorganizowana przez Starostwo Powiatowe w Rzeszowie była formą nagrody dla najzdolniejszych uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu rzeszowskiego. W programie Pleneru znalazły się miejsca związane z historią, literaturą i kulturą Mazowsza.

Pierwszego dnia uczestnicy zwiedzili m.in. **Muzeum Jana Kochanowskiego** w Zwoleniu oraz **kościół parafialny** pw. Podwyższenia Krzyża Św. z XVI w. (wraz z kaplicą, gdzie spoczywają szczątki **Jana Kochanowskiego**), pomnik upamiętniający żołnierzy poległych

w walce o niepodległość Polski w 1914 r. w Żytkowicach, **Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego** w Warce oraz **Pomnik Powstańców Styczniowych 1863 r.**

Drugiego dnia Pleneru uczestnicy zwiedzili: **Muzeum Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego** oraz wystawę motoryzacyjną w Chlewiskach (fot. poniżej), **Centrum Rzeźby Polskiej** w Orońsku, a także **Muzeum Witolda Gombrowicza** we Wsoli, gdzie miała miejsce bardzo ciekawa lekcja języka polskiego.

W plenerze uczestniczyły uczennice klas 3A i 3B: **Natalia Ferenc, Anita Melion, Wirginia Nowak, Paulina Pańczyszyn, Izabela Spiss, Karolina Stareńka, Zuzanna Wójtowicz** wraz z opiekunem **Renatą Zawadzką**.

tekst: **Renata Zawadzka**
- nauczyciel ZS w Tyczynie

INFORMACJE Z ZESPOŁU SZKÓŁ W TYCZYNIE

Informacje sportowe

► Na stadionie Resovii w Rzeszowie odbyła się **Szkolna Korespondencyjna Liga Lekkoatletyczna** w ramach Licealiady, w której brała udział grupa uczniów naszej szkoły. Zmagania sportowe miały miejsce 28.09 br. i odbywały się w następujących konkurencjach: • bieg na 100 m, 400 m (dziewczeta i chłopcy), 800 m (dziewczeta) i 1500 m (chłopcy), • skok w dal (dziewczeta i chłopcy), • pchnięcie kulą (dziewczeta i chłopcy), • sztafeta 4 x 100 m (dziewczeta i chłopcy).

Bardzo dobre wyniki osiągnęły nasze uczennice w swoich kategoriach, zajmując dobre miejsca. W klasyfikacji generalnej dziewczeta z tyczyńskiego LO zajęły 9. miejsce na 15 szkół, które startowały w zawodach. Gratulujemy wszystkim wyników sportowych w Lidze Lekkoatletycznej.

Szkolna Korespondencyjna Liga Lekkoatletyczna miała miejsce na stadionie Resovii w Rzeszowie

► 5.10 br. na terenie parku tyczyńskiego przy ZS w Tyczynie po raz czwarty odbyły się **Powiatowe Sztafetowe Biegi Przełajowe**. W sztafetach składających się z 10-osobowych drużyn, w kategorii dziewcząt i chłopców wystartowało ok. 260 uczniów ze szkół podstawowych, oddziałów gimnazjalnych i szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu rzeszowskiego. Zawodnicy ZS w Tyczynie zajęli 3. miejsce w kategorii dziewcząt i chłopców.

Po zakończonych biegach dyrektor ZS w Tyczynie **Dorota Tarańska-Kłęsk** wręczyła dyplomy, medale i puchary oraz zwycięskim drużynom sztafetowym drobne upominki ufundowane przez marszałka województwa podkarpackiego **Władysława Ortyła**.

tekst: **Sylvia Niemiec**
– nauczyciel wychowania fizycznego

Drużyna chłopców - uczniów naszej szkoły zajęła 3. miejsce w Powiatowych Sztafetowych Biegach Przełajowych

O dawnym i współczesnym Tyczynie

18.09 br. uczniowie klasy 2b naszej szkoły wzięli udział w spacerze edukacyjnym śladami krajobrazu kulturowego Tyczyna. Naszym przewodnikiem po zabawkach miasteczka była **Zofia Domino** z Towarzystwa Miłośników Ziemi Tyczyńskiej (TMZT). Wydarzenie to było jednym z punktów obchodzonych po raz kolejny Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego, których tegoroczne hasło brzmiało: „Krajobraz Dziedzictwa Dziedzictwo Krajobrazu”. Spacer rozpoczął się przy Pałacu Wodzickich - siedzibie Zespołu Szkół. Kolejnymi punk-

tami zwiedzania były: cmentarz żydowski, pomnik ku pamięci kościoła św. Krzyża, pomnik Grunwaldu, zabytkowe kamieniczki w tyczyńskim rynku oraz kościół parafialny.

20.09 br. gościliśmy w naszej szkole **Elżbietę Baran** - prezes TMZT - która przybliżyła uczniom kl. 1a tragiczną historię Tyczyna i okolicznych miejscowości oraz mieszkańców w okresie II wojny św. Wykład oparty był na dokumentach, wspomnieniach z okresu II wojny oraz publikacji **Mieczysława Skotnickiego**.

tekst: **Krzysztof Hajduk**
– nauczyciel ZS w Tyczynie

Przy pomniku upamiętniającym kościół Św. Krzyża w Tyczynie

Chlorofil - „zielona krew”

„Zielona krew”, „zielone słońce”, „sok słoneczny” lub po prostu płynna energia słoneczna to zamienne określenia chlorofilu - związku, który odpowiada za zielone zabarwienie roślin, a także wykazuje zbawienny wpływ na organizm ludzki. Chlorofil posiada podobną strukturę chemiczną do ludzkiej krwi. Wyjątkiem jest kolor, który krwi ludzkiej nadawany jest przez hemoglobinę oraz żelazo, a „zielonej krwi” - przez magnez.

Jak działa chlorofil?

- ▶ **Oczyszcza i natlenia organizm.** Regularne spożywanie produktów zawierających chlorofil ułatwia przepływ tlenu i reguluje procesy dotleniania narządów wewnętrznych. Zwiększony przepływ krwi to możliwość szybszego oczyszczania organizmu z toksyn, zaś właściwe natlenienie organizmu uniemożliwia bakteriom i grzybom rozwój wywołanych przez nie infekcji i przyczynia się do stymulacji układu odpornościowego.
- ▶ Chlorofil **zawiera witaminy E, A i C**, spełnia rolę przeciwutleniacza i zwalcza stany zapalne.
- ▶ **Zmniejsza ryzyko wystąpienia próchnicy zębów** oraz innych chorób jamy ustnej, a tym samym chroni przed paradontozą i niweluje przykry zapach z ust.
- ▶ **Neutralizuje:** metale ciężkie, pozostałości leków, zakwaszające działanie białek oraz nieprzyjemny zapach potu.
- ▶ Odpowiada za **silny układ odpornościowy**. Im więcej chlorofilu otrzyma flora jelitowa, tym lepiej dla jej równowagi i dla naszego zdrowia.
- ▶ **Oczyszcza jelita** i cały układ trawienny, redukuje ilość szczawianów wapnia oraz trójglicerydów, odkwasza organizm i minimalizuje ryzyko wystąpienia kamieni.
- ▶ **Reguluje produkcję estrogenów**, czyli tzw. żeńskich hormonów płciowych, co może przyspieszać wchłanianie torbieli jajników, skrzepów i regulację nieregularnych miesiączek. Dzięki działaniu przeciwzapalnemu łagodzi przebieg infekcji bakteryjnych i grzybiczych pochwy.
- ▶ Pozytywnie wpływa na organizm **kobiet karmiących**, ponieważ stymuluje produkcję i wydzielanie mleka.
- ▶ Wspomaga pracę **trzustki i tarczycy**.
- ▶ Jest ważny w **profilaktyce chorób nowotworowych**, skutecznie hamując rozwój guzów, nieszkodliwiając substancje kancerogenne i mutagenne oraz zapobiegając niepożądanym zmianom w DNA.

Gdzie znaleźć „zieloną krew”

Bogatym źródłem chlorofilu są **rośliny zielone**, m.in.: szpinak, szczaw, jarmuż, wszelkie odmiany sałaty, liście selera, nać pietruszki, lucerna, pokrzywa, brokuły, trawa pszeniczna i trawa jęczmienna. Pamiętajmy, że najlepiej zjadać je **na surowo**, dodawać do sałatek, kanapek lub ewentualnie gotować krótko na parze.

Biorąc pod uwagę stopień zanieczyszczenia żywności, jaką spożywamy, na pewno warto zaopatrzyć się w preparaty pomocnicze, rekompensujące straty wartości odżywczych w pokarmie. Należy jednak pamiętać, że **tylko w pełni naturalne substancje są wartościowe i nie spowodują skutków ubocznych**. Wybierając odpowiednie naturalne preparaty, wspomagamy swój organizm na wiele sposobów. Chlorofil może mieć postać płynną, sprzedawany jest także w kapsułkach lub w proszku. Warto również wiedzieć, że im bardziej płynna forma chlorofilu, tym lepiej zostanie on przyswojony przez nasz organizm. Dlatego właśnie coraz modniejsze staje się sporządzanie i picie soków z zielonych warzyw

z dodatkiem płynnego chlorofilu, dostępnego m.in. w sklepach zielarskich czy ekologicznych.

Na bazie zielonych warzyw i owoców możemy przyrządzać **soki i koktajle chlorofilowe**, wzbogacając je np. skoncentrowanym chlorofilem obfitującym w żelazo. Takie napoje poleca się szczególnie **osobom z anemią i hemofilią**, ponieważ regularne spożywanie chlorofilu powoduje stopniowy wzrost ilości wytwarzanych czerwonych krwinek. „Sok słoneczny” **redukuje** również **poziom cukru** we krwi i wykazuje zbawienne działanie na **żyłaki** poprzez zwiększenie ciśnienia przepływu krwi przez naczynia krwionośne. Pamiętajmy, że lepsze ukrwienie gwarantuje nam lepsze natlenienie organizmu. Dzięki temu dochodzi do regulacji pracy narządów wewnętrznych, a w efekcie tego wzrasta nasza vitalność i poprawia się kondycja psychofizyczna całego organizmu. Pijąc zielone koktajle, dostarczamy organizmowi nie tylko odpowiednią dawkę chlorofilu, ale również szereg **enzymów i minerałów**, w tym m.in.: potas, magnez, żelazo, fosfor i sód. Ponadto koktajle te bogate są w **witaminy** - przeciwutleniacze (A, C, E) i witaminy z grupy B i K.

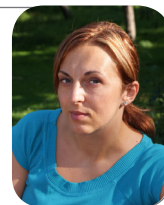
Sz szczególnie w okresie jesiennym i jesienno-zimowym polecane jest wprowadzenie do codziennej diety **zielonych koktajli**, które są znacznie łatwiejsze do strawienia i przyswojenia niż posiłki stałe. Przyrządzenie dziennej porcji takiego koktajlu zajmuje nie więcej niż pięć minut. Jeśli wieczorem przygotujemy wszystkie składniki i włożymy je do lodówki, rano wystarczy wrzucić wszystko do blendera. Cały proces, łącznie z przygotowaniem składników, zajmie nam nie więcej niż pięć minut. Dietetycy polecają codzienne picie takich koktajli. Aby dobrać odpowiednią dla siebie dawkę chlorofilu, warto wziąć pod uwagę m.in. to, jak dużo zielonych warzyw spożywamy każdego dnia. Jak dotąd **nie zauważono szkodliwego czy niepożądanego działania chlorofilu**. Na początku kuracji mogą pojawić się nieznaczne wypryski na skórze, co świadczy o usuwaniu toksyn przez organizm. Jest to typowa reakcja zakwaszonego, zanieczyszczonego ciała na intensywną detoksykację. Warto jednak pamiętać, że trwa to zaledwie chwilę, a po tym czasie kondycja naszej skóry polepsza się znacząco.

Przed nami chłodne, jesienne dni, zmniejszona ilość promieni słonecznych, być może zmęczenie i apatia. Warto jednak pamiętać, że regularne spożywanie warzyw i owoców sezonowych dostarczy nam niezbędnych witamin i składników mineralnych, dzięki którym pocujemy przyływ energii. Tym samym nasz organizm lepiej poradzi sobie ze stresem i infekcjami, na jakie jesteśmy narażeni szczególnie w tym okresie roku.

Tekst źródłowy:
www.naturaity.pl,
<http://leczniczeziola.pl>,
www.pomorska.pl,
<http://www.odzywianie.info.pl>,
<https://terapiasokami.pl>

Rubrykę redaguje:

Anna Pondo
 nauczyciel w SP
 w Tyczynie, pasjo-
 natka ekologii
 i zdrowej żywności

**Alfabet „Ananasów”:
dziecko agresywne**

Zdolność do agresji przynosimy ze sobą na świat. W ten mechanizm wyposażała nas natura, a rozwinął się on jako obrona przed atakiem, a także sposób zdobywania dóbr niezbędnych do przetrwania. Agresję zwykle wyzwała jakaś konkretna sytuacja. Mechanizmów ekspresji agresji nie musimy się uczyć, są one spontaniczne. Różne są natomiast sposoby jej opanowywania. Dla nas, rodziców, **agresywne zachowanie dziecka to zawsze jakiś komunikat: „jestem zły, gniewam się, boję się, nie zgadzam się, jestem głodny, zmęczony”**. W przypadku małych dzieci agresja często jest zachowaniem spontanicznym, impulsywnym, nad którym dziecko nie potrafi zapanować, np. kiedy kolega w piaskownicy burzy mu zbudowany zamek lub odbiera ulubioną zabawkę. W przypadku nastolatków agresja bywa demonstracją dorosłości, chęcią udowodnienia przynależności do grupy, jest także skutkiem modelowania, np. pod wpływem telewizji czy internetu, a także wynikiem braku umiejętności wyrażania i kontrolowania negatywnych emocji.

Gdy dziecko przejawia zachowania agresywne, nie wolno ich tak po prostu zabronić. Zbyt długo hamowana agresja w końcu wybuchnie albo znajdzie ujście w zabawach, które szkodzą samemu dziecku. Najlepiej jest pokazać małemu złośnikowi, jak może wyładować agresję w słowach lub podczas zabawy. Może np. rzucić poduszką o łóżko, podrzeć przeznaczoną do tego gazetę, zamazać kredkami kartkę albo głośniej krzyknąć jakieś słowo (może je nawet sobie wymyślić). Powiedz, co ty robisz, gdy się zezłościś. Z czasem dziecko nauczy się panować nad swoim zachowaniem. Zanim jednak to nastąpi, czeka cię praca nad dzieckiem.

Jak możesz pomóc?

► Kiedy już mniej więcej wiesz, o co chodzi dziecku, pomóż mu nazwać to, co w danym momencie czuje, mówiąc: *Widzę, że jesteś wściekły, zły*. Pamiętaj: dziecko walące na oślep czy tupiące z wściekłości tak naprawdę czuje się samotne, bezradne, nieszczęśliwe. Pomóż mu opanować ten przykry także dla niego stan.

► Nie karz dziecka za to, że wrzeszczy gdy np. na siłę go karmisz, ubierasz bądź krzyczysz, aby wreszcie zasnął. Pokaż mu, jak w bezpieczny i akceptowalny

sposób może wyrażać swój gniew czy sprzeciw.

► Nigdy nie reaguj agresją na agresję. Jeśli ty wykorzystasz „argument siłowy” przeciwko dziecku, ono odbierze to jako przyzwolenie na takie zachowania. Skoro mówisz „nie wolno bić”, to zdanie odnosi się również do ciebie. Dzięki temu dziecko zrozumie, że nie tolerujesz używania siły przeciwko drugiej osobie w żadnych sytuacjach. Poza tym łatwiej jest argumentować zakaz bicia, jeśli sama tego nie robisz.

► Kiedy dziecko przestaje panować nad swoimi reakcjami, bo złość mu na to nie pozwala, przytul je, obejmij mocno i powtarzaj, jak bardzo jest dla ciebie ważne.

► Przede wszystkim **sam zachowuj się tak, jak oczekujesz, że dziecko będzie się zachowywało**. Nie wyżywaj się na nim, gdy sam jesteś zły, tylko opowiedz mu o tym, co czujesz i dlaczego.

Najważniejsze! W przypadku agresywnych zachowań dziecka należy uzbroić się w **cierpliwość**.

Źródła: Anna Kozłowska, *Jak pomóc rodzicom kochanego, ale nieznoszącego dziecka?*, Warszawa 2005, Joachim Rumpf, *Krzyczeć, bić, niszczyć. Agresja u dzieci w wieku do 13 lat*, Gdańsk 2008.

W następnym numerze:
Bałaganiarz

Rubrykę redaguje:
Beata
Byczyńska-Gruca -
pedagog
w SP w Tyczynie

**RADA RODZICÓW
PRZY SZKOLE PODSTAWOWEJ
W KIELNAROWEJ**

**SERDECZNIE ZAPRASZA
NA ZABAWĘ ANDRZEJKOWĄ**

**KTÓRA ODBĘDZIE SIĘ
25.11.2017r.**

**W CENTRUM
REKREACYJNO-KULTURALNYM
W KIELNAROWEJ**

- dania gorące
- stół szwedzki
- ciasta i owoce
- napoje zimne i gorące

**GRA
ZESPÓŁ
ATUT**

WSTĘP 180 zł OD PARY

**ZAPISY DO 15.11.2017 r.
POD NR. TEL. 607-870-977**

HERBATKI - SUPLEMENTY DIETY
MIODY - SUSZONE OWOCE
ZIOŁA - NATURALNE KOSMETYKI
PRZYPRAWY

Godziny otwarcia:
 Poniedziałek - Piątek
 8.00 - 16.00
 Sobota 9.00 - 13.00

spizarnia.zdrowie.uroda

Tycyn
ul. Grunwaldzka 23
Tel. 690-435-300

Sposoby rozwiązywania umowy o pracę

Rozwiązanie umowy o pracę powoduje ustanie stosunku pracy. Od chwili ustania stosunku pracy pracownik przestaje być pracownikiem u danego pracodawcy, a pracodawca przestaje być szefem pracownika. Oczywiście jest zatem, że ustaje podległość służbowa, która wynika wprost ze stosunku pracy. Wracając jednak do sposobów rozwiązywania umowy o pracę, wskazać należy, iż umowę o pracę można rozwiązać na mocy porozumienia stron lub za wypowiedzeniem; można ją rozwiązać bez wypowiedzenia albo może zostać rozwiązana z upływem czasu, na który była zawarta.

1. Rozwiązanie umowy o pracę na mocy porozumienia stron jest najłagodniejszą formą zakończenia stosunku pracy łączącego pracodawcę i pracownika. Strony umowy o pracę same ustalają, z jaką datą nastąpi rozwiązanie umowy, nie są ograniczone żadnymi terminami. To porozumienie jest dwustronną czynnością prawną, w której pracodawca i pracownik składają zgodne oświadczenia woli o ustaniu istniejącego między nimi stosunku pracy. Co jest ponadto istotne, dla rozwiązania umowy za porozumieniem stron nie jest istotny powód zakończenia współpracy.

2. Rozwiązanie umowy o pracę przez oświadczenie jednej ze stron (pracownika lub pracodawcy) z zachowaniem okresu wypowiedzenia (rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem). Jeżeli umowę wypowiada pracownik, to w oświadczeniu rezygnuje on ze świadczenia pracy na rzecz pracodawcy. W przypadku gdy umowę wypowiada pracodawca, w oświadczeniu rezygnuje on ze świadczenia pracy na jego rzecz z zachowaniem okresu wypowiedzenia. Okres wypowiedzenia stanowi swoistą ochronę zarówno dla pracownika, jak i pracodawcy. Pracownik ma czas na poszukiwanie nowego miejsca pracy, pracodawca na znalezienie innego pracownika.

Okres wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony i umowy o pracę zawartej na czas określony jest uzależniony od okresu zatrudnienia u danego pracodawcy i wynosi: • 2 tygodnie, jeżeli pracownik był zatrudniony krócej niż 6 miesięcy; • 1 miesiąc, jeżeli pracownik był zatrudniony co najmniej 6 miesięcy; • 3 miesiące, jeżeli pracownik był zatrudniony co najmniej 3 lata.

3. Rozwiązanie umowy o pracę przez oświadczenie jednej ze stron bez zachowania okresu wypowiedzenia (rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia). Jest to wypowiedzenie ze skutkiem natychmiastowym. Polega na jednostronnym oświadczeniu drugiej stronie umowy o pracę, które wyraźnie zaznacza, że umowa o pracę przestaje obowiązywać. Powinno wskazać się przyczyny wypowiedzenia. To wypowiedzenie może dotyczyć każdego rodzaju umowy o pracę (na czas określony, jak i nieokreślony), przy czym by było możliwe, muszą zostać spełnione określone przesłanki, a strona składająca wypowiedzenie powinna spełnić warunki wskazane w Kodeksie pracy. Pracownik może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia, jeżeli zostanie wydane orzeczenie lekarskie stwierdzające szkodliwy wpływ wykonywanej pracy na zdrowie pracownika, a pracodawca nie przeniesie go

w terminie wskazanym w orzeczeniu lekarskim do innej pracy, odpowiedniej ze względu na stan jego zdrowia i kwalifikacje zawodowe, oraz gdy pracodawca dopuścił się ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków wobec pracownika - w takim przypadku pracownikowi przysługuje odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia.

Pracodawca może zaś rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika w razie: • ciężkiego naruszenia przez pracownika podstawowych obowiązków pracowniczych; • popełnienia przez pracownika w czasie trwania umowy o pracę przestępstwa, które uniemożliwia dalsze zatrudnianie go na zajmowanym stanowisku, jeżeli przestępstwo jest oczywiste lub zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem; • zawinionej przez pracownika utraty uprawnień koniecznych do wykonywania pracy na zajmowanym stanowisku. **Nadto pracodawca może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia:** a) jeżeli niezdolność pracownika do pracy wskutek choroby trwa: • dłużej niż 3 miesiące (gdy pracownik był zatrudniony u danego pracodawcy krócej niż 6 miesięcy); • dłużej niż łączny okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku oraz pobierania świadczenia rehabilitacyjnego przez pierwsze 3 miesiące (gdy pracownik był zatrudniony u danego pracodawcy co najmniej 6 miesięcy lub jeżeli niezdolność do pracy została spowodowana wypadkiem przy pracy albo chorobą zawodową), b) w razie usprawiedliwionej nieobecności pracownika w pracy z innych przyczyn niż wymienione powyżej, trwającej dłużej niż 1 miesiąc.

4. Rozwiązanie umowy o pracę z upływem czasu, na który była zawarta - co do zasady takie rozwiązanie umowy nie stwarza ryzyka związanego z roszczeniami pracownika w związku z zakończeniem stosunku pracy. Umowa o pracę wygasa z upływem terminu, na jaki została zawarta lub ustalonego w aneksie do umowy. Pracodawca nie ma obowiązku przedłużenia umowy z pracownikiem.

Podsumowując, pamiętać należy, iż o **sposobie rozwiązania umowy o pracę decydują strony tej umowy** na etapie jej zawierania lub w trakcie jej trwania. Obowiązki i uprawnienia są konsekwencją podjętych działań, dlatego warto przemyśleć dokładnie podjęcie danej decyzji, w szczególności w kontekście ewentualnego okresu wypowiedzenia.

Materiał źródłowy:
ustawa z dnia
26.06.1974r. Kodeks
pracy (Dz.U. z 2016 r.
poz. 1666), Jaśkowski
Kazimierz, Komentarz
aktualizowany do Kodeksu
pracy; Opublikowano:
LEX/el. 2016.

Rubrykę
redaguje:

Artur Maziarz
radca prawny

**USŁUGI W BIBLIOTECE
Publicznej w Tyczynie:**

DRUKOWANIE

SKANOWANIE

Zapraszamy
w godz. pracy Biblioteki

KSEROWANIE

LAMINOWANIE

PÓŁKA Z KSIĄŻKAMI

W październiku biblioteki publiczne gminy Tyczyn wzbogaciły się o prawie 450 tytułów nowości wydawniczych. Zostały one zakupione dzięki dotacji w wysokości **8 tys. zł** otrzymanej z **Programu Biblioteki Narodowej**. Zapraszamy do obejrzenia katalogu on-line (zakładka „Nowości”) na naszej stronie internetowej: **www.tyczyn-biblioteka.pl**.

W dzisiejszej Półce prezentuję kilka pozycji zakupionych w ramach otrzymanego dofinansowania.

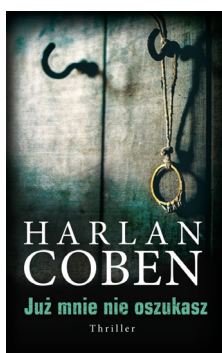

„**Jagiellonowie. Miłosne sekrety wielkiej dynastii**” Iwony Kienzler to niezwykle ciekawa książka nie tylko z powodu poruszanych tematów. Autorka bowiem napisała tę pozycję językiem przystępnym dla każdego czytelnika, który zagłębiając się w kolejne strony tekstu, śledzi z zainteresowaniem losy dynastii Jagiellonów. W książce Kienzler prezentuje sylwetki kilkunastu potomków **Władysława Jagiełły**, poczynając od samego protoplasty

rodu. Trudno było autorce, ze względu na prezentowane w książce osoby, uciec od wątków historycznych i politycznych, które musiały być obecne w tej książce, ale to nie one grają pierwsze skrzypce w tym wydawnictwie. Kienzler skupia się na miłosnych sekretach Jagiellonów, opisuje m.in. jak dochodziło do wybierania żon i mężów w rodzinach królewskich. Myślę, że współczesne panny młode nie byłyby zadowolone, gdy mężów wybierali im ojcowie albo rada miejska. Nikt też w swataniu małżeństwa nie kierował się miłością, lecz polityką. Z tego też powodu w rodzinach królewskich nie brakowało głośnych afer matrymonialnych, które i 600 lat temu wzbudzały sensację i ciekawość społeczeństwa. Ale dzięki takim informacjom mamy pewność, że i władcy byli zwykłymi ludźmi, mieli wady i słabości jak każdy z nas.

***

Fani książek **Harlana Cobena** nie zawiodą się i tym razem. Powieść pt. „**Już mnie nie oszukasz**” rozpoczyna się uroczystością pogrzebową **Joego** - męża **Mai** - zastrzelonego na ulicy. Kobieta - emerytowany żołnierz amerykańskich sił zbrojnych - rozpacza podwójnie, bo kilka miesięcy wcześniej została zamordowana jej siostra **Claire**, która osierociła dwoje nastolatków. Maya stara się na nowo poskładać życie swoje i dwuletniej córeczki **Lily**. Pewnie wszystko by się jakoś ułożyło, gdyby nie... kamera zamontowana w cyfrowej ramce na zdjęcia. Urządzenie podarowane Mai przez przyjaciółkę miało rejestrować wszystko, co dzieje się w pokoju dziennym, w którym na co dzień przebywa mała Lily z nianią **Isabell**. Pewnego dnia, podczas przeglądania nagranej zawartości filmu, Maya zobaczyła na nim kogoś, kto wyglądał jak jej... zmarły mąż. Co ciekawe, nie można również odczytać testamentu Joego, bo... ciągle nie ma aktu jego zgonu, choć od śmierci mężczyzny minęło już dwa tygodnie. Czy to tylko dziwne zbiegi okoliczności?

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

BIBLIOTEKA
NARODOWA

NARODOWY
PROGRAM
ROZWOJU
CZYTELNICTWA

Czy niewysoki mężczyzna, z przerzedzonymi włosami i małym brzuszkiem może być najlepszym w historii himalaistą? Tak, jeśli tym człowiekiem będzie **Jerzy Kukuczka**. Żaden z Polaków nie osiągnął w najwyższych górach tego, co on. Kukuczka jest drugim człowiekiem na świecie, który wszedł na wszystkie 14 głównych szczytów o wysokości ponad 8 tys. metrów, zdobywając Koronę Himalajów i Karakorum. Partnerzy wspinający się z Jerzym wspominają go jako człowieka o fenomenalnej wręcz odporności psychicznej i fizycznej na niesprzyjające wysokogórskie warunki. Mimo świadomości, że jego niesamowite osiągnięcia w górach są znane i komentowane przez wspinaczy na całym świecie, pozostał człowiekiem skromnym i małymównym.

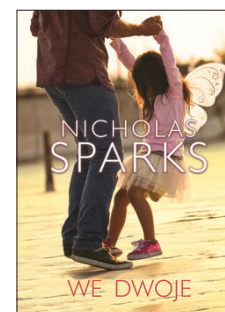
Kiedy końcem sierpnia 1989 r. do stolicy Nepalu Katmandu wyrusza 14-osobowa polska wyprawa na niezdobytą wówczas południową ścianę szczytu Lhotse, nikt nie przypuszcza, że nie wróci do domu **Jerzy Kukuczka** - najwybitniejszy polski himalaista, o którym mówiono, że śmierć do niego nie pasuje. **Dariusz Kortko i Marcin Pietraszewski** (dziennikarze „Gazety Wyborczej”) w książce „**Kukuczka. Opowieść o najsłynniejszym polskim himalaiście**” starają się nakreślić sylwetkę tego niezwykłego człowieka. W swojej opowieści autorzy posiłkują się pamiątkarskimi zapiskami Kukuczki i jego książkami, rozmowami z żoną Jerzego **Cecylią** oraz z członkami wypraw, w jakich himalaista uczestniczył. Dużym atutem wydawnictwa są fotografie wspinacza.

***

Powieści **Nicholasa Sparksa** podbiły serca czytelników na całym świecie. Również w MiG BP w Tyczynie książki Sparksa cieszą się dużym powodzeniem. „**We dwoje**” to dwudziesta powieść **Nicholasa Sparksa**, która ukazała się na polskim rynku wydawniczym pod koniec września br. Miłośnicy książek tego autora nie rozczarują się i tym razem.

Vivian po kilku latach wychowywania córki **London** postanawia powrócić na rynek pracy. Dla jej rodziny i małżeństwa to dobra decyzja, bo mąż **Russell** założył własną firmę reklamową i póki co nie ma zleceń. Teraz to on więcej czasu spędza z London, wozi ją na dodatkowe zajęcia, razem odwiedzają dziadków. Wydaje się, że wszystko jest w porządku, ale Russ ma wrażenie, że coś jest nie tak. Kiedy dowiaduje się, że żona zaczyna pracę u jego byłego szefa (któremu Vivian zawsze bardzo się podobała), boi się, że straci żonę. Poza tym on nie może się cały czas zajmować córeczką, bo musi rozkręcać własną firmę, również babcia nie zawsze ma możliwość, by zajmować się wnuczką. Russ zastanawia się, czy prawdziwym powodem powrotu żony do pracy były pieniądze, czy chęć ucieczki z domu... ..

Poleca: **Agnieszka Janda**

Więzień, architekt, kapucyn, spowiednik, wychowawca, założyciel zgromadzeń. Tak w dużym skrócie można by scharakteryzować sylwetkę **o. Honorata Koźmińskiego**, którego setna rocznica śmierci minęła w ubiegłym roku. Sejm RP ogłosił **o. Honorata** jednym z patronów roku 2017. W uchwale ustanawiającej **o. Koźmińskiego** patronem obecnego roku czytamy, iż zakonnik ten „swoim życiem dowiódł, że wartości którymi się kierował i działania, jakie podejmował służyły drugiemu człowiekowi, a zwłaszcza temu najbardziej potrzebującemu – jego rozwojowi zarówno duchowemu, jak i społecznemu. Rozwojowi tak istotnemu, zwłaszcza w trudnych latach niewoli narodowej i niezbędnemu dla podtrzymania, za wszelką cenę, polskiej wspólnoty narodowej, zarówno w sferze duchowej, jak i materialnej”.

Pochylając się nad zasługami **o. Honorata**, przypominamy w dzisiejszym nr. GT sylwetkę tego zakonnika.

Bł. Honorat Koźmiński spod pędzla Zbigniewa Kotyło

Honorat to imię zakonne **Florentyna Wacława Jana Stefana Koźmińskiego**, który urodził się **16.10.1829 r.** w **Białej Podlaskiej**. Do gimnazjum uczęszczał we **Wrocławku**, studiował (za namową ojca) na Wydziale Budownictwa w Szkole Sztuk Pięknych w **Warszawie**. Jako student stracił wiarę, którą odzyskał w trakcie pobytu w więzieniu (zarzut udziału w spisku antycarskim). Do nawrócenia Koźmińskiego przyczyniła się choroba (tyfus), na którą zapadł podczas odsiadki.

Zły stan zdrowia Florentyna sprawił też, że został on szybko zwolniony z więzienia.

W grudniu 1848 r., po prawie dwóch latach od wyjścia na wolność, Koźmiński wstąpił do zakonu kapucynów w **Lubartowie**. Po złożeniu ślubów studiował w Lublinie filozofię, a potem teologię w **Warszawie**. Po przyjęciu święceń kapłańskich (w grudniu 1852 r.) mianowano go lektorem teologii, kaznodzieją i spowiednikiem. Swoje obowiązki zaczął wypełniać z wielką gorliwością w **kościeloo. kapucynów** w Warszawie. To tu **o. Koźmiński** poznał **Zofię Truszkowską**, z którą założył Zgromadzenie Sióstr Felicjanek. Zadaniem tego zgromadzenia była działalność charytatywna.

Jednym ze skutków powstania styczniowego, które upadło w 1864 r., była kasaacja wszystkich katolickich klasztorów, również klasztoru kapucynów w Warszawie, gdzie posługiwał **o. Honorat**. Z tego też powodu ks. Koźmiński zamieszkał w **Zakroczymiu** (pod Warszawą), a później (1892-1916) w **Nowym Mieście**. By ominąć rosyjski zakaz, **o. Honorat** wprowadził konspiracyjną formę życia zakon-

Ciekawostki o bł. Honoracie

- Od początku swojego życia jako zakonnik i kapłan chciał wszystkie talenty dane mu przez Boga wykorzystać do pokazania ludziom miłości Boga oraz do służby kościołowi katolickiemu.
- Kiedy pracował w kościołach w Warszawie, jego kazania przyciągały wielu słuchaczy. Był także spowiednikiem więźniów skazanych na śmierć.
- W swojej misji apostołskiej miał szczególne nabożeństwo do Matki Bożej, propagował wśród wiernych Żywy Różaniec.
- Działalność **o. Honorata** sprawiła, że mimo zakazu carskiego dotyczącego powstawania w Królestwie Polskim klasztorów, liczba osób zakonnych powiększyła się pod koniec XIX w. do 10 tys. członków.
- Do dziś istnieją trzy zgromadzenia habitowe utworzone przez **o. Koźmińskiego**: **kapucynki, felicjanki i serafitki**. Zgromadzenia te prowadzą działalność apostołską w ponad 20 krajach na 4 kontynentach.
- Dzięki jego inicjatywie ustanowiono w kościele katolickim święto **Matki Bożej Częstochowskiej** (po raz pierwszy obchodzono je 29.08.1906 r.).
- Jego dorobek pisarski obejmuje: 128 pozycji drukowanych i 37 niedrukowanych (opracowania konstytucji i ustaw dla wszystkich zgromadzeń przez siebie założonych) oraz 28 tomów kazań.
- Kościół katolicki w Polsce wspomina **o. Koźmińskiego 13 października**.
- Od 2001 r. w Klasztorze Braci Mniejszych Kapucynów w Nowym Mieście mieści się sanktuarium **o. Honorata Koźmińskiego**.
- Jest głównym patronem diecezji łowickiej oraz patronem odkrywania drogi życiowej.

nego w Królestwie Polskim - tzw. **skrytki**. Były to zgromadzenia bezhabitowe (zamiast habitów noszono skromne cywilne ubrania) powstałe pod przykrywką różnych świeckich instytucji. W latach 1872-1898 Koźmiński założył 14 żeńskich zgromadzeń zakonnych skrytych, których celem było osobiste uświęcenie, działalność charytatywna i głoszenie Słowa Bożego wśród młodzieży szkolnej i pracującej, w rodzinach, zakładach pracy, szpitalach, przytułkach itp. W 1889 r. **o. Honorat** uzyskał zgodę papieża dla tych zgromadzeń.

Dzięki działalności **o. Koźmińskiego** powstało **26 stowarzyszeń** świeckich, z których rozwinęło się 16 zgromadzeń zakonnych (m.in. istniejące do dziś **Zgromadzenie Sióstr Serafitek** w Warszawie). Ojciec Koźmiński, tworząc nowe zgromadzania, przyczynił się również do sporego rozkwitu zakonu kapucynów po wybraniu go w 1895 r. na komisarza generalnego polskiej prowincji kapucynów.

W życiu **o. Honorata** były i ciężkie chwile. Jedną z zakonnic, której był spowiednikiem (**Feliksa Kozłowska**) założyła ruch mariawitów. Członkowie tej grupy w swoich wystąpieniach powoływali się często na ojca Koźmińskiego. Mimo że na łamach prasy złożył on wyja-

Pomnik **o. Honorata** w Nowym Mieście nad Pilicą, gdzie spędził ostatnie lata życia

śnienia dotyczące tych spraw, to katolicycy duchowni byli zaniepokojeni. By oczyścić atmosferę, w 1908 r. papież wydał dekret, na mocy którego zgromadzenia i stowarzyszenia powołane przez o. Koźmińskiego zostały podporządkowane biskupom.

Ponadto w papieskim dokumencie zalecono o. Honoratowi powstrzymanie się od kierowania założonymi przez siebie zgromadzeniami. Zakonnik przyjął to ograniczenie z wielką pokorą i posłuszeństwem.

Wybrane myśli bł. Honorata Koźmińskiego

- *Jeśli wiara twa silna, jeżeli trwasz w niej mocno, wszystko zwyciężysz.*
- *Obyśmy się nauczyli (...) milczeć z miłości!*
- *Jeden uczynek pokorny więcej wart (...), aniżeli zawojuowanie miast i krajów lub kształcenie ludzi według ducha świata.*
- *(...) dla naszej pychy potrzeba prawdziwych upadków, które by nam pokazały jawnie, czym jesteśmy.*
- *Trudy, prześladowania to zwyczajna droga, którą się idzie do świętości i chwały.*
- *Przyczyną wszystkich upadków jest ucieczka przed krzyżem.*
- *W pracach nie myśl o wszystkim, co masz robić, ale o tym tylko, co pierwsze.*
- *Dowodem miłości względem Boga jest jej okazanie w czynie.*
- *Żeby (...) uwierzyć w miłość, trzeba samemu miłować.*
- *Krzyż to godło chrześcijanina; krzyż to reguła, to księga życia, to droga jedynie pewna dla dusz, które świętości pragną.*
- *Aby zapobiec zdradzie szatana, który otwiera oczy na cudze wady i zwiększa je, trzeba mi zawsze być zajęтым potrzebami mojego serca, abym nie miał czasu ni ochoty wglądać w cudze.*
- *(...) miarą miłości jest kochać bez miary.*

Przebywając w Nowym Mieście, o. Honorat kontynuował pracę pisarską, którą wprowadził do swojego codziennego harmonogramu dnia. Tłumaczył pobożne książki, przerabiał je, wydawał też teksty własnego pomysłu. Ponadto zakonnik wypowiadał się w sprawach aktualnych, szczególnie interesowały go zagadnienia społeczne.

W ostatnich latach życia o. Koźmiński cierpiał fizycznie, ogłuchł. Zmarł w opinii świętości **16.12.1916 r.** w wieku 87 lat. Beatyfikacji o. Honorata dokonał **św. Jan Paweł II 16.10.1988 r.**

Bibliografia: U. Schaubert, H.M. Schindler, *Ilustrowany leksykon świętych*, Jedność, Kielce 2000, G. Turowski, *Ilustrowany leksykon polskich świętych*, wyd. 2 poszerz., Biały Kruk, Kraków 2005, powołanie-kapucyni.pl, deon.pl, brewiarz.katolik.pl, mtrojnar.rzeszow.poka.org, bog-w-moim-balaganie.blog.onet.pl, wikipedia.pl, nasza-arka.pl, orka.sejm.gov.pl.

Oprac. **Agnieszka Janda**
- bibliotekarz, MiGBP w Tyczynie

Trasy 35. rajdu pieszego wiodły do Matysówki

W sobotę 7.10 br. uczniowie ze wszystkich szkół podstawowych gminy Tyczyn wyruszyli pod opieką swoich nauczycieli na **XXXV Rajd Pieszy Szkół Podstawowych Gminy Tyczyn**, by wędrując szlakami i ścieżkami swej „małej ojczyzny” poznawać jej piękne zakątki. Tym razem znów – po raz szósty w historii rajdów – wszystkie drogi prowadziły do Matysówki.

Każda grupa wędrowała do nas wybranym przez siebie szlakiem. Kiedy rajdowicze dotarli do celu, mogli odpocząć i nadwątlone marszem siły zregenerować pysznym bigosem. Na spotkanie z wędrowcami przybyli goście: burmistrz **Janusz Skotnicki**, dyrektor szkoły w Borku Starym **Lucjan Osiadły** i prowadząca grupę dzieci z Hermanowej dyrektor **Elżbieta Rożek**. Gości i wędrowców powitała dyrektor SP w Matysówce **Lidia Kupiszewska**, która przypomniała 23-letnią historię rajdów, zwróciła uwagę, że udział w nich pozwala poznać piękno „małej ojczyzny”. Rajdy są także wspaniałą formą aktywnego wypoczynku i spędzania wolnego czasu. Młodych rajdowiczów poproszono również o wpisanie się do pamiątkowej kroniki „rajdowej”. Podczas spotkania uczciliśmy pamięć **Stefana Płonki**, z którym zwykle wędrowali uczniowie z Matysówki i który był inicjatorem szkolnych rajdów pieszych. Delegacja uczniów ze wszystkich szkół udała się na cmentarz parafialny, by zapalić znicz na jego grobie.

I wreszcie nadszedł czas na konkursy z nagrodami w postaci dyplomów, artykułów plastycznych i sportowych oraz słodczy. W konkursie na piosenkę rajdową najlepiej zaprezentowali się zdaniem jurorów **uczniowie z Kielnarowej**. W konkursie plastycznym uczniowie tworzyli „Pocztówkę z Matysówki” – pastelowy pejzaż z wykorzystaniem zdjęcia z naszej miejscowości. Wszystkie prace były piękne, ale 1. miejsce zajęła ta stworzona przez **dzieci ze SP w Borku Starym**. Jak zawsze dużą popularnością cieszyły się konkursy sprawnościowo-zręcznościowe (m.in.: bieg slalomem z dyniami, rzuty ziemniakiem do celu, skoki w workach), wśród których najwięcej emocji wzbudziło przeciąganie liny. Do tych zawodów przyłączyli się opiekunowie grup, **strażacy z OSP w Matysówce**, a nawet pan burmistrz. W konkursach sprawnościowych wszyscy uczestnicy zajęli 1. miejsce.

Przez naszej imprezy cały czas płonęło ognisko przygotowane przez strażaków z naszej OSP, na którym tradycyjnie pieczono kiełbasę. Na pamiątkę spotkania każdy z uczestników otrzymał znaczek rajdowy. Dyrektor Lidia Kupiszewska podziękowała nauczycielom za ich zaangażowanie i entuzjazm, z jakim zachęcają do uprawiania turystyki pieszej wciąż nowych rajdowiczów. Podkreśliła, że wielu z nich wędruje ze swoimi uczniami od samego początku.

Piękna – jakby na zamówienie – jesienna pogoda, miła atmosfera, uśmiechnięte twarze uczestników i dobiegające z różnych stron słowa „jest fajnie” były dla nas znakiem, że impreza się udała.

Bardzo dziękuję wszystkim „moim” nauczycielom i pracownikom SP w Matysówce za trud włożony w przygotowanie spotkania, paniom z kuchni tyczynskiego gimnazjum za ugotowanie pysznego bigosu, strażakom z OSP za pomoc w przygotowaniu technicznym oraz **Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** za pomoc finansową w organizacji rajdu i zakup nagród.

tekst: **Lidia Kupiszewska**
- dyr SP w Matysówce

Chory w placówce opiekuńczej

Poprzedni artykuł dotyczył opieki nad osobą przewlekłe chorą w domu. Czasem jednak zdarzają się sytuacje, w których nie ma możliwości zapewnienia takiej opieki lub owa opieka z różnych powodów jest niewystarczająca. Wyjściem z takiej sytuacji może być skorzystanie z placówki zapewniającej całodobową opiekę i pielęgnację chorego.

Wyróżniamy kilka tego typu placówek. Najważniejsze to: **zakłady opiekuńcze** i **hospicja** – świadczące usługi medyczne (ich źródłem finansowania jest NFZ), oraz **domy pomocy społecznej** – świadczące usługi głównie opiekuńcze (podstawowym źródłem finansowania jest pomoc społeczna).

Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze lub **opiekuńczo-lecznicze** są placówkami ochrony zdrowia, pełnią podobną funkcję i w praktyce niewiele się od siebie różnią. Zapewniają całodobową opiekę, pielęgnację, rehabilitację oraz kontynuację leczenia osobom niewymagającym pobytu w szpitalu, które ze względu na stan zdrowia i niepełnosprawność wymagają świadczeń pielęgnacyjnych. Do zakładu może zostać przyjęta osoba, która w ocenie **tzw. skalą Barthel** uzyskała nie więcej niż 40 punktów. Skala Barthel mierzy stopień samoobsługi i samodzielności pacjenta.

Zakłady opiekuńcze różnią się często profilem, co oznacza, że istnieją zakłady przystosowane do opieki nad osobami przewlekłe somatycznie chorymi, a także nad osobami chorymi psychicznie. Wskazaniem do skierowania osoby do zakładu opiekuńczego jest wyłącznie stan zdrowia chorego, a nie sytuacja zawodowa, osobista czy zdrowotna pozostałych członków rodziny. Długość pobytu jest uzależniona od stanu zdrowia chorego oraz jego zdolności w zakresie samoobsługi i samopielęgnacji. To niewątpliwie trudna sytuacja, ponieważ związana jest ona z przeniesieniem osoby z jej warunków domowych do innego otoczenia. Czasami nie ma jednak innego wyjścia, jak tylko powierzenie bliskiego członka rodziny profesjonalnej opiece fachowców. W domu nie zawsze da się zapewnić rehabilitację czy odpowiednio, konieczne dla danej osoby żywienie.

W celu umieszczenia osoby w zakładzie opiekuńczym należy dostarczyć następujące **dokumenty**: skierowanie, zaświadczenie lekarskie, wywiad pielęgniarski, kartę kwalifikacji - skalę Barthel. Dokumenty te wypełnia lekarz (może to być lekarz podstawowej opieki zdrowotnej, lekarz w szpitalu, specjalista) i pielęgniarka ubezpieczenia zdrowotnego.

Świadczenia zdrowotne w tego typu placówce są finansowane ze środków NFZ, pacjent natomiast ponosi koszty żywienia i zakwaterowania w wysokości 70% swojego dochodu rozumianego w myśl przepisów o pomocy społecznej. Konieczne jest więc udokumentowanie wysokości dochodu. Ze względu na dużą liczbę osób wymagających całodobowej opieki oraz ograniczoną liczbę miejsc w tego typu placówkach, okres oczekiwania na przyjęcie może się wahać od kilku tygodni do kilku miesięcy.

Placówkami zapewniającymi całodobową opiekę są również **domy pomocy społecznej**. Są one przeznaczone dla osób, które ze względu na wiek, chorobę i stopień niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, rodzina nie jest w stanie zapewnić koniecznej opieki, a pomoc w formie tzw. usług opiekuńczych jest niewystarczająca. Istnieją róż-

ne typy domów pomocy społecznej w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone. Dlatego też w każdym przypadku należy zwrócić się do pracownika socjalnego w ośrodku pomocy społecznej. Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej ponosi osoba kierowana do tej placówki, osoby zobowiązane do alimentacji lub gmina.

Hospicja są przeznaczone dla osób z chorobami nowotworowymi (w stadium, w którym medycyna nie może zapewnić skutecznego leczenia) i innych chorych w tzw. stanie terminalnym. **Opieka hospicyjna** jest bezpłatna. Pacjent trafia do hospicjum na podstawie skierowania od lekarza pierwszego kontaktu lub placówki specjalistycznej. W opiece hospicyjnej pacjenci są również leczeni, nie jest to jednak leczenie przyczyn choroby, gdyż takie jest już niemożliwe, lecz jej skutków. Jest leczenie bólu oraz zapobieganie jego wystąpieniu i innych objawów uciążliwych dla pacjenta. Opieka hospicyjna to opieka całościowa obejmująca łagodzenie cierpienia psychicznego i duchowego. Świadczenia realizowane w hospicjum obejmują także wspomaganie rodziny chorego w czasie trwania choroby, jak i osierocenia poprzez m.in. tworzenie grup wsparcia.

Warto podkreślić zasługi dla rozwoju opieki hospicyjnej i podniesienia świadomości społeczeństwa w tej dziedzinie **ks. Jana Kaczkowskiego**, założyciela wzorcowego hospicjum w Pucku. Dostępne są jego książki: **„Szału nie ma jest rak”**, **„Życie na pełnej petardzie”**, **„Żyć aż do końca”**. **„Instrukcja obsługi choroby”**, które gorąco polecam. Pozwolę sobie zacytować ks. Jana: „Przyznaję, że czasem łapię się na tym, że ta praca jest ciężka. Ale wiem, że wtedy pomaga mi powiedzieć sobie samemu: *Kaczkowski, jak jesteś taki wrażliwy, to trzeba było założyć kwiaciarnię*. Skoro podjąłem decyzję, że chcę założyć hospicjum i w nim pracować, to nie będę się teraz roztkliwiać, jaki to jestem tym przyłoczony. Wiedziałem, co wybieram”.

Opieka hospicyjna wywodzi się z Wielkiej Brytanii. Inicjatorką współczesnego ruchu hospicyjnego jest Angielka **Cicely Saunders** - osoba, dzięki której całkowicie zmienił się sposób myślenia o pacjentach nieuleczalnie chorych. Wyrazem tej filozofii mogą być słowa: „Otrzymałam wiele orderów i nagród, ale nie miały one dla mnie takiego znaczenia jak uśmiech, spokój i miłość osoby chorej, przy której łóżku była choć jedna osoba mówiąca z głębi serca: *Liczyś się, ponieważ jesteś, kim jesteś. Liczysz się do ostatniej chwili swojego życia. Zrobię wszystko co w mojej mocy, nie tylko pomagając Ci spokojnie umrzeć, ale także żyć aż do śmierci!*”.

Warto wspomnieć o jeszcze jednej osobie ważnej dla rozwoju ruchu hospicyjnego. **Dr Elisabeth Kübler-Ross** jest kobietą, która zmieniła sposób myślenia o śmierci i umieraniu. Rozpoczynając swoje dzieło przełomowym studium psychologicznym **„Rozmowy o śmierci i umieraniu”** i kontynuując je poprzez napisanie wielu książek i lata pracy ze śmiertelnie chorymi dziećmi, chorymi na AIDS i osobami starszymi, Elisabeth Kübler-Ross zapewniła pocieszenie i zrozumienie milionom ludzi stojących w obliczu własnej śmierci lub śmierci ukochanych bliskich. Warto sięgnąć po przytoczone książki i zapoznać się głębiej z tą trudną, ale jednocześnie piękną literaturą.

Rubrykę redaguje:

Anita Drajek

- pielęgniarka POZ,
specjalista pielęgniarstwa opieki paliatywnej

INFORMACJE SPORTOWE

Turniej Piłki Siatkowej

W niedzielę 24.09 br. w hali sportowej Centrum Turystyki i Rekreacji WSiR w Kielnarowej został rozegrany **Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Burmistrza Tyczyna**. W zawodach zorganizowanych przez **Stowarzyszenie Turystyczno-Sportowe WODNIK** wzięło udział osiem drużyn z powiatu rzeszowskiego, łańcuckiego i przeworskiego. Ostatecznie po emocjonującej grze i zdrowej, sportowej rywalizacji kolejność drużyn w Turnieju ustaliła się następująco: 1. miejsce - drużyna

Dodatkowo zostali wyróżnieni najlepsi zawodnicy z każdej z drużyn: **Tomasz Łuszczki** (Part Luk), **Marcin Pliżga** (Czarni Rzeszów), **Grzegorz Czajor** (Verdon Rzeszów), **Jacek Chmura** (Młode Wilki Studzian), **Mateusz Plesnar** (TT-Volley Wysoka), **Bartłomiej Kłoc** (Galaktyczni Rzeszów), **Andrzej Woźniak** (Sobina Ubezpieczenia Tyczyn), **Michał Szymański** (Energizer Gorliczyna). Organizatorzy wyróżnili również kobiety, które brały udział w Turnieju, zawodniczki finałowych drużyn: **Katarzynę Sondej** (Part Luk) i **Urszulę Kijak** (Czarni Rzeszów). Wszystkim zawodnikom gratuluję sportowego ducha walki i osiągniętych wyników. Organizację Turnieju wsparła Gmina Tyczyn, która ufundowała puchary i nagrody rzeczowe za zajęcie

Fot. u góry - zawodnicy w akcji. Fot. obok - przedstawiciele zwyciężskich drużyn z pamiątkowymi pucharami i dyplomami

miejsz 1-3. Dziękujemy burmistrzowi **Januszowi Skotnickiemu** za objęcie patronatem imprezy, a także za oficjalne jej otwarcie.

W organizację Turnieju włączyła się również **Szkoła Drzew i Krzewów Ozdobnych Renaty i Janusza Dziaków** z Tyczyna, a także **Firma Sobina Ubezpieczenia** w Tyczynie. Podziękowania kierujemy również do **Ludowego Klubu Sportowego „Jar” w Kielnarowej**.

Wszystkim, którzy zarówno finansowo jak i organizacyjnie włączyli się w realizację Turnieju, serdecznie dziękujemy.

Zapraszamy na kolejne rozgrywki sportowe organizowane przez nasze Stowarzyszenie.

tekst: **Renata Rochecka** - prezes STS Wodnik

na Part Luk Rzeszów, 2. - Czarni Rzeszów, 3. - Verdon Rzeszów, 4. - Młode Wilki Studzian, 5.-6. - TT-Volley Wysoka, Galaktyczni Rzeszów, 7.-8. - Sobina Ubezpieczenia Tyczyn, Energizer Gorliczyna.

Osiągnięcia młodych łuczników LKS „Jar” w Kielnarowej

Dobiegł końca sezon startowy sekcji łuczniczej LKS „Jar” w Kielnarowej. Juniorki młodsze zakończyły łucznicze zmagania udziałem w zawodach międzynarodowych w Żywcu. Dobre występy w tych rozgrywkach dają możliwość kwalifikacji do kadry narodowej. Mamy nadzieję, że wyniki uzyskane przez nasze zawodniczki umożliwią im ten awans.

W październiku br. zawodnicy LKS „Jar” w Kielnarowej wzięli udział w finale Pucharu Okręgu w Moderówce k. Krosna. Puchar Okręgu w kat. dziecka starszego zdobył nasz łucznik **Krystian Bil**. W kategorii dziecko młodsze **Sebastian Czekański** uplasował się na 2. miejscu, a **Marta Szela** zajęła 3. lokatę. Nasze juniorki zajęły miejsca zaraz za podium.

tekst:
Jan Szeliga

Naprawa rozruszników i alternatorów, **Elektromechanika samochodowa**, Płodzień Antoni, Hermanowa 77A.
Tel. 693-873-976, (17) 22-99-536

Język angielski. Tel. (17) 22-93-385

Korepetycje z matematyki Tel. 536-983-443

Poszukuję pracy jako opiekunka do dziecka.
Tel. 783-784-078

Aranżacja wnętrz - niebanalnie i niedrogo.
Tel. (17) 22-91-006 (w godz. 20.00 - 22.00)

Kupię działkę w Tyczynie lub okolicy, ok. 15 ar.
Tel 602-708-997

608-439-955

Pod tym numerem
można całodobowo
przez 7 dni w tygo-

dniu zgłaszać przypadki awarii sieci wodociągowo-kanalizacyjnej obsługiwanej przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „Eko-Strug” w Tyczynie. W godzinach pracy Spółki awarie można również zgłaszać pod numerami telefonów:

(17) 22-19-312, (17) 22-19-360

ZPHU „JAR” s.c. w Kielnarowej przyjmie do pracy pracowników na stanowisko Robotnik Drogowy, Brukarz.
Tel. 604-798-210, (17) 22-19-311

Sklep MEWA: QUADY, CROSSY, SKUTERY, MOTORY
Tyczyn, ul. Grunwaldzka 39A
Tel. (17) 22-91-444, kom. 881-540-700

Bank Spółdzielczy w Tyczynie

VISA CREDIT
VISA CREDIT

**Z kartą kredytową
masz możliwość:**

► korzystania z nieoprocentowanego kredytu nawet do 51 dni dla transakcji bezgotówkowych

► dokonywania transakcji bezgotówkowych w placówkach handlowo-usługowych w kraju i za granicą oraz transakcji w Internecie

► dokonywania przelewów z karty kredytowej

Zapraszamy do naszych placówek:

Centrala BS Tyczyn, ul. Mickiewicza 6, Tyczyn,
tel. (17) 221-92-10
Oddział w Chmielniku, Chmielnik 50,
tel. (17) 229-66-34

www.bstyczyn.pl

I Oddział w Rzeszowie, ul. Pelczara 6,
tel. (17) 852-15-39

II Oddział w Rzeszowie, ul. Okulickiego 13a,
tel. (17) 852-28-07

III Oddział w Rzeszowie, ul. Mickiewicza 12,
tel. (17) 853-48-33

GŁOS TYCZYNA

- miesięcznik. Redaguje Kolegium w składzie: Alicja Kustra - redaktor naczelna, Zofia Matys, Ewa Kocur, Elżbieta Domino, Agnieszka Rożek-Janda. Stali współpracownicy: Dorota Michalak, Monika Dziadura, Anna Pondo, Rafał Kaplita, Małgorzata Łyszczarz-Bukała, Ewelina Kloc, Beata Byczyńska-Gruca.

Wydawca: Urząd Miejski w Tyczynie przy współudziale Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej. **Adres Wydawcy:** Urząd Miejski, 36-020 Tyczyn, ul. Rynek 18, tel. (17) 22-19-310, e-mail: glostyczyna@tyczyn.pl; www.tyczyn.pl; **Adres redakcji:** MiGBP w Tyczynie, ul. Mickiewicza 1, 36-20 Tyczyn, tel. (17) 22-19-410. **Skład i łamanie:** MiGBP w Tyczynie. **Druk:** Drukarnia „Kolor”, Tyczyn, ul. Kościuszki 4a, tel. (17) 22-99-345. **Redakcja** zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji publikowanych tekstów oraz korespondencji, a także opatrywania ich własnymi tytułami. Wydawca nie zwraca niezamówionych materiałów i nie odpowiada za treść ogłoszeń. Poglądy wyrażane w artykułach są poglądami ich Autorów, a nie Wydawcy.

ISSN 1231-4609

GŁOS DLA DZIECI

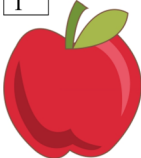
Oprac. **MiGBP w Tyczynie** (www.tyczyn-biblioteka.pl), Dodatek do 10. numeru „Głosu Tyczyna” (10/2017)

Rozwiąż krzyżówkę. Litery z szarych pól utworzą rozwiązanie.

3

1

4

6

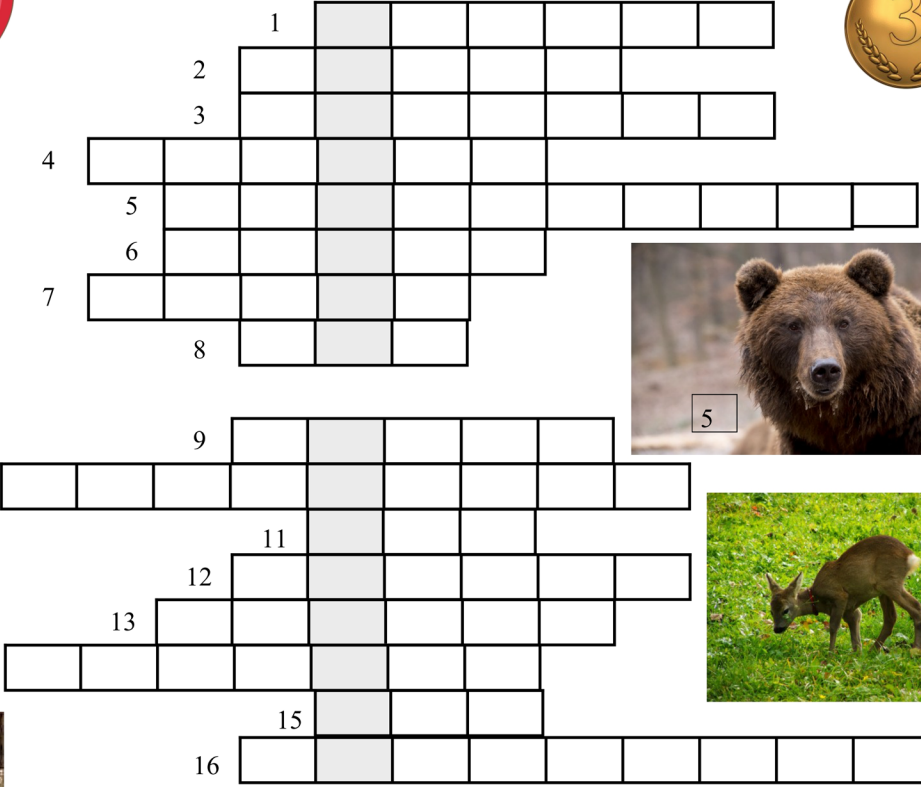

8

16

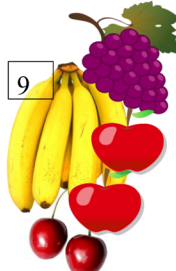

2

9

5

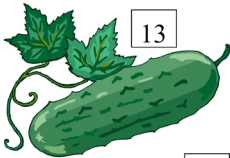
7

11

13

14

15

10

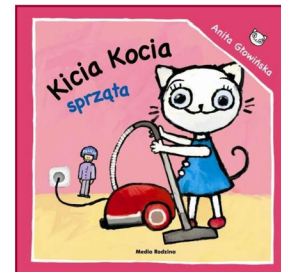
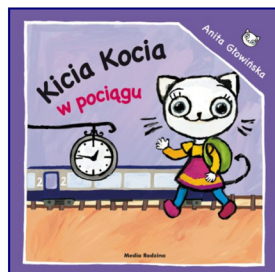
12

Kącik Czytelnika

Tym razem polecamy Wam serię „Kicia Kocia”. Są to bajeczki dla naszych najmłodszych Czytelników.

Jesień dla myszek jest pracowitą porą. Trzeba zgromadzić zapasy na długą zimę, toteż każde ręce do pracy się przydadzą. Pani Frania nie ma za bardzo na kogo liczyć, bo jej trzy córeczki: Zenia, Irma i Dalia chodzą do przedszkola i sama dźwiga do spiżarni kłosa pszenicy, żyta, jęczmienia, orzechy włoskie i laskowe, nasiona słonecznika i traw. Kiedy wraca wieczorem po ciężkim dniu pracy, dziewczynki śpią już w najlepsze.

Pani Frania jest dumna z Zeni i Dali, które są grzeczne i ładnie się bawią. Z Irmą ma jednak kłopoty. Wychowawczyni w przedszkolu skarży się, że Irma jest nieposłuszną, psuje dzieciom zabawki, biega na bosaka po podwórku, a kiedy myszka kończy zajęcia, nie wraca prosto do domu, ale pędzi na plac zabaw. Tam przesieduje do wieczora. Pani Frania nie raz zwracała uwagę córce, ale dziewczynka jest uparta i zdaje się niczym nie przejmować. Wczoraj kiedy Pani Frania wróciła wcześniej z pola, zastała Irmę na czubku drzewa:

- Mamo, mamo — skarżyła Zenia — Irma zniszczyła mi sukienkę i uciekła na drzewo.

- Irmo, zejść w tej chwili, bo za chwilę spadnie deszcz — strofowała córeczkę mama.

- Nieprawda! Chcesz mnie skrzyć.

- Nie skrzyczę cię, przeprosisz Zenię i po sprawie — przekonywała pani Frania. Irma nie wierzyła w zapewnienia mamy i... po chwili była mokra jak kura, bo rzeczywiście spadł deszcz.

Niekiedy dobroduszne sąsiadki kręciły głowami nad zachowaniem dziewczynki, nie wróżąc jej kolorowej przyszłości. Pewnego dnia Irma zaprzyjaźniła się z koleżanką Alusią, śliczną, ale smutną myszką. Alusia mieszkała daleko w polach, kiedyś Irma przyszła się z nią pobawić, ale Alusia nie miała ochoty.

- No coś ty! Bawić się nie lubisz? - zapytała zdziwiona Alusia.

- Lubię — odpowiedziała myszka — ale wolałabym teraz coś zjeść, jestem głodna.

Irma nie rozumiała, co to znaczy być głodnym, bo jej mama zabiegała o pełne spiżarnie. Alusia, odkąd kot zjadł jej rodziców, mieszkała tylko z młodszą siostrą. Irma nie zastanawiając się długo, powiedziała do smutnej koleżanki:

- Chodź do mojej mamy, na pewno się z wami podzieli.

Pani Frania użyczyła kilka ziaren, ale powiedziała, że nadchodzi zima i musi dbać o swoje dzieci. Irmie było żal Alusi i jej siostry, dlatego postanowiła, że będzie koleżankom pomagać. Codziennie po lekcjach nie biegła już na plac zabaw, ale wraz z Alusią szły na kukurydziane pola i gromadziły żywność. Po pracy bawiły się w łapanego, a wieczorem Alusia z wdzięczności odprowadzała Irmę pod dom. Pani Frania nie rozumiała, dlaczego Irma zasypia na stojąco, Zenia z Dalią też niczego nie podejrzewały. Dziewczynka wyraźnie się zmieniła. W szkole stała się uczynna, stawiała w obronie słabszych i mimo że nie uczyła się najlepiej, dzieci szybko polubiły Irmę. Dzisiaj Irma i Alusia są dorosłymi myszkami, i chociaż nigdy nie wracają do tamtej jesieni, Alusia wie że Irma swoją pomocą ocaliła ją i jej siostrę.

Wspomnienia o Annie Mirosławie Nowak w Szkole Podstawowej w Hermanowej

Spotkania z bibliotekarzami MiGBP w Tyczynie

Zajęcia o bezpieczeństwie dla uczniów kl. I SP w Tyczynie (fot. u góry z lewej) oraz dzieci z grup: Motylki i Biedronki z Przedszkola Publicznego Zgromadzenia Sióstr Św. Dominika w Tyczynie (fot. u góry z prawej).

Dzień Głośnego Czytania z przedszkolakami (grupy: Gwiazdeczki, Pszczółki i Misie, przedszkole sióstr dominikanek)

Gala „Carpathian Art of Fashion” w Zespole Szkół w Tyczynie

Fot. Angelika „Zela” Chmielec

